EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

LAUPÄEVAL, 5. märtsil 1977 Nr. 17 (4205)

Demonstratsioonid:

Lõpp rõhumisele Ida-Euroopa alal!

Meeleavaldus oli ka Lundis

Nüüd on hakanud ka demonstratsioonid vabadusenõudlusega Ida-Euroopale hakanud pälvima massimeediumide tähelepanu. Nii andsid ajalehed tähelepanuäratavalt edasi laupäeval, 26. veebruaril Stockholmis toimunud demonstratsiooni, kuigi sellest osa võttis vaid veidi üle 200 inimese. Seda rohkem oli aga suhteliselt aktsiooniga liitunud organisatsioone — arvult 27.

Kogunemine toimus Sergeli väljakul, kust rongkäik läbi linna siirdus Humlegårdenisse, kus kõnelesid kirjanik Svante Foerster ja ajalehe Arbetaren tegevtoimetaja Karl Bejbom.

Korraldavad organisatsioonid olid ühinenud üleskutse ümber, milles rõhutati, et raudeesriideta-gustes riikides on rahvaste vastumeelsus kehtivatele vägivallarezhiimidele nii suur, et need ei saaks püsida kui N. Liit neid rezhiime relvajõuga ülal ei hoiaks:

— Selle tõttu peab võitlus rõhumise vastu Ida-Euroopas olema alati esmaselt suunatud N. Liidu

Järg lk 7

Ida-Euroopa rahvastele vabadusenõudjad Stockholmis. (Foto Loor).

Toetage laulupidu!

Rootsi eestlaste VIII üldlaulupidu, mis toimub seekord Göteborgis, nõuab suuri majanduslikke kulusid ja nende katmist juba organiseerimise ajajärgus.

Laulupeo peatoimkond on teadlik, et ilma eesti ühiskonna kaasabita tekiks laulupeo organiseerimisel tõsiseid raskusi.

Seepärast julgeb ta pöörduda eesti ühiskonna üksikliikmete, organisatsioonide ja ettevõtete poole, paludes laulupeo kordaminekuks ning laulupidude traditsiooni püsimiseks majanduslikku toetust.

Peatoimkond loodab, et

Järg lk. 7

Raadiosheff:

Raskusi saadetega

Raadiosheff Otto Nordenskiöld on kirjalikult vastanud 8. detsembril toimunud kohtamisel eestlaste esindajate poolt esitatud soovidele eestikeelsete saadete osas.

Kirjas, mis on adresseeritud Stockholmi Eesti Ühingu, Eesti Komitee ja Eesti Rahvusfondi esimeestele, kes nõupidamisest osa võtsid, rõhutab Nordenskiöld, et Sveriges Radio oma programmipoliitikas toetub riigipäeva poolt heaks kiidetud sisserändajatepoliitika põhimõtetele, s.t. ta aitab kaasa säilitada vähemuste oma keelt, kultuuriavaldusi jne.

Sisserändajate programmidel on aga tema arvates kõigepealt puhtpraktiline funktsioon aidata esmajoones neid vähemusgruppe, kellel on rootsi ühiskonnas orienteerumiseks vajadus pakilisim ja et nad saaksid oma kodumaalt uudiseid. See on olnud otsustav prioriteerimisel olukordades, kus puudus on

Järg lk. 7

Kaunid rahvariided...

...valmivad käsitööna Göteborgis

Eesti kaunid rahvariided on aina võitmas poolehoidu eesti naiste hulgas. Stockholmi Eesti Naiskoor esineb juba mõnda aega rahvariietes in corpore, noored üle maa on huvitatud eesti rahvariiete muretsemisest.

Rahvariiete aktuaalsust suurendab muidugi tänavune ülerootsiline laulupidu Göteborgis. Ja nii on just Göteborgis Eesti kooli emadering algatanud rahvariiete muretsemise aktsiooni vastava kursuse kaudu, mis toimub Karl Gustavsgatanil asuvais Põhjalatütred-Kalevipoja lipkonna ruumides.

Õieti on tegemist juba teise sellelaadilise kursusega, sest Göteborgi Eesti kooli emadering korraldas sellise ka mööduud aastal.

Pildil kursuslasi koos lektoritega töölaua ümber. Istuvad vasakult prouad H. Pärn, K. Truu, A. Tobre, L. Aidla, T. Koc, J. Klaamas, seisavad V. Vikström, prl. A-L Kivi, prouad L. Viir, S. Tomson, H. Ojaveski, R. Saar ja E. Kägi (Foto Kopler).

Rootsi kompartei läks lõhki

"Seltsimehed, mingi kuradi kord peab ju ühes parteis olema", sõnas mõned aastad tagasi vpk endine liider C H Hermansson. Ka siis oli tegemist tugevate lahkhelidega Rootsi komparteis.

Nüüd siis on vpk totaalselt lõhenenud. Niiöelda korralise kompartei ridadest on välja astunud mitmed suured rühmitused.

Näiteks Mälardaleni lokaal osakonnad, osa Göteborgi kommunistidest ja ka osa Norrbotteni kommunistidest kus vpk alati on olnud tugevaim.

Välja astunud tahavad oma uue partei nimeks võtta APK, Arbetarpartiet Kommunisterna. Kuna vpk:st eemaldunud võtsid kaasa ka kohalike osakondade kassad, siis kaalub vpk, kas pole omaviiliselt lahkunud seltsimeest vastu otstarbekohane rakendada juriidilisi menetlusi.

Lars Werneri vpk:st lahkunute peamiseks põhjuseks on asjaolu, et vpk tegevus polevat enam kooskõlas traditsiooniliste kommunistlike seisukohtadega.

Märgitakse, et vpk olevat liiga "kodanlik".

Rootsi sisepoliitikas tähen-

Järg lk. 7

EPL Laupäeval, 5. märtsil

"Siseasjad"

Praegu shokeerib kogu tsiviliseeritud maailma Uganda isevalitseja ja diktaator Idi Amin, kes kombineerib pajatsitempusid verise terroriga kõigi arvatavate vastaste ja vaenlaste vastu ja kes ei põrku tagasi ähvardamast isegi lääne suurriike Inglismaad ja USA-d, kasutades nende kodanikke Ugandas pantvangidena oma väljapressimisaktsioonides.

Primitiivseimaid tundeid Idi Amini juures on väljendanud kaitsetute vangide mõrvamine, nagu see äsja oli korraldatud maa anglikani peapiiskopi ja tema kaasvangide "liiklusõnnetus transpordil" või siis Iisraeli kaaperdatud lennuki reisijate vabastamisaktsioonil haiglasse sattunud vana inglise juuditari jäljetu "kadumine".

Kõik see kriipsutab alla, et tänapäeval ei tarvitse julmimgi diktatuur omada aatomirelvi ega hiiglaarmeesid vaid jätkub vanade piraatide võtetest ja hoolimatusest n. maailma avaliku arvamise suhtes. Maailm on vapustatud, ent on võimetu midagi ära tegema. Abinõuks saaks olla vaid vägivald ja seda ei taha keegi kasutada, eriti kus karta on, et tekkida võiks suurem tulekahi, mille perspektiive on raske ette näha.

Idi Amin ei ole mitte päris üksi. Ja kui vaadelda praegust maailma reageerimist, siis äratab just tähelepanu asjaolu, et hämmastunud nördimust massimõrvade ees osutavad vaid läänedemokraatiad, samal ajal kui N. Liit ja kommunistlik maailm asjast väljagi ei tee. Sel lihtsal põhjusel, et idariigid on Idi Amini praegused "sõbrad" ja relvastajad.

Ida loodab lääne reaktsioonidest endale vaid kasu: must terrorist vihastab üha enam ja pöördub ühe rohkem kommunistliku maailma poole, kes teda "mõistab". Öieti ei oleks vajagi seda sõna hanejalgadesse asetada, sest ei tee ju Uganda hirmuvalitseja mitte midagi teisiti, kui seda on teinud kommunistlikud diktatuurid oma kõige julmematel "stalinistlikel" perioodidel.

Idi Amin süüdistab lääneriike oma siseasjadesse segamises ja sellesama süüdistuse paiskab just praegu maailma ka N. Liit, kes arvab, et maailma avalikul arvamisel ja sellest mõjustatud läänerriikide juhtidel ei ole mingit õigust nõuda inimõiguste normidele jälgimist raudeesriide taga, isegi mitte kritiseerida tervete rahvusgruppide tagakiusamist, küüditamisi ja rahvaste hävitamist.

Kõik see toimub "vastavate seaduste alusel" ja järelikult ei kehti siin mingeid Helsingi-kokkulepped. Kui teisitimõtlemine ja töe välja ütlemine on kehtivates seadustes klassifitseeritud kriminaalroimana, siis ei ole Nõukogude vaatevinklis tegemist mitte inimõigustega, vaid puhtakujuliste roimadega.

N. Liit, kes kunagi ei ole tagasi pörkunud teiste riikide siseasjadesse segamisest kuni sõjaliste invasiooniideni välja (Balti riigid, satelliidid, viimati invasioon Tshehhoslovakkiasse) on alati tarvitanud kahekordset moraali, kui küsimuses on ta enda huvid.

Kahekordset moraali demonstreeris alles mõne päeva eest Kremli teadeteagentuur Tass, kes süüdistas Balti vabadusenõudluse esitajaid organisatsioone läänes "pingelõdvenduse vastasteks rahu vaenlasteks", samal ajal kui seesama organ valjuhäälseliselt toetab neid läänes tegutsevaid vasakäärmuslikke organisatsioone, kelle eesmärgiks on kukutada oma kodumaade mittekommunistlikke rezhiime, et neid asendada kommunistlikega.

Siin ei kõnelda "rahu ohustamisest", samuti kui ei kõnelda rahu ohustamisest siis, kui N. Liit Idi Amini, araabia riike ja isegi salaja Põhja-Iirlmaa rahutusi reivadega toetab. Relvadega, mis ilmselt tulevad tarvitamisele rahu ja vabaduste vastu. Siin ei ole Kremi segamas teiste maade siseasjadesse. Tema relvasaadetisi et tohi nimelt kuidagiviisi võrrelda tõtt sisaldava informatsiooni toimetamisega tema enda aladele, mis võiks rahvast mõtlema panna. Raadiosaated ja kriitika on need, mida N. Liit kardab ja nimetab "siseasjadesse segamiseks" ning "rahu ohustamiseks".

N. Liit täristab siin ise relvi ja püüab selle fraasiga ära ehmatada kõiki kritiseerijaid. Ilmselt on aga läänes viimasel ajal rohkem selgroogu hakatud näitama ja see ongi, mis sunnib N. Liitu raevutsema.

Tõsiasi on see, et terror ja inimõiguste rikkumine, vabaduste likvideerimine ning "doktriinid" naabrite piiridesse sissemarssimiseks ei ole ega saa olla mingid siseasjad. Maailm on siin kollektiivselt vastutav. Ja kui selles punktis maailma avalik arvamine ei peegeldu maailmaorganisatsioonis UNO-s, siis peegeldab see vaid olukorra lootusetust.

KLA

Lõhki

Rootsi kommunistlik floora on täienenud — SKP, KFLM (r), trotskistide ja VPK perre astus nüüd APK, Arbetarpartiet Kommunisterna. Mis ei ole aga ilmselt tugevnemine, vaid lagunemine, sest kui varem KFML lõhenes kaheks, siis nüüd tabas sama saatus sootuks olulisemat ühikut VPK-d (Vänsterpartiet Kommunisterna), milline viimasel rahvahääletusel sai 5 protsendi ümber hääletst ja on riigipäeval oluliseks kaalukeeleks nn. sotsialistliku poole ülekaalu otsustamisel.

Kui nüüd Moskvale avalikult truudust vandunud parteiliikmed moodustasid APK ja lõhkiminek ulatub ka riigipäevagruppi, siis tähendab see seda, et riigipäeval "sotsialistlik blokk" esialgu hargneb kolmeks ja selle peaosal, opositsioonierakonnal sotsiaaldemokraatidel on teatud hääletustel mõlemate kommunistlike gruppide toetus küsimärgi all.

Veel rohkem-küsimärgi all on see, mis juhtub järgmistel valimistel, kui ükski kommunistlik grupp ei suuda ületada 4-protsendi piiri ja jäävad riigipäevalt välja. See tähendaks aga raskusi blokkide tasavägisuse puhul sotsialistlikule poolele taas riigipäeva enamust saavutada.

Raske on uskuda, et kommunistlikud hälletajad lõhenemise tõttu hääletama hakkaksid demokraatlikult — tegelikult vaenulisele vastaspoolele sotsiaaldemokraatidele.

• Vastukarva

SADAT, Egiptuse president, on andnud välja oma mälestused ja — kui uskuda Pravdat — jagab seal hoope Nõukogude-Egiptuse sõprusele. Veel hullem, Sadat laimab oma eelkäijat ja heategijat Nasserit ja kogu egiptuse rahva kangelaslikku võitlust. Ja valetab mis hirmus. Nagu oleks ta oma poliitilise hariduse saanud Moskvas. . . Seda viimast Pravda ei ütle, sest see oleks ju vale. Sadat pole Moskvas õppimas käinud.

EITAMINE on üldse hea komme. Poliitikas ja mujal. Ida pool eriti kujul, mida rootsi keeles kutsutakse "blåneka", s.t. valetad nii, et lähed näost siniseks (mitte punaseks!). Kui seadumoodi pidevalt eitada, siis hakatakseqsi sind uskuma. Sest tavalisel inimesel on raske kujutleda, et niimoodi toorelt üldse valetada-eitada saab. Aga nagu näha, saab.

Näiteid oleks ju palju tuua: N. Liidus EI OLE poliitilisi vange, seal pole tsensuuri, pole puudust teatud materjalidest ega töörüstadest! N. Liit EI OLE ilalgi kellelegi kallale tunginud, mitte kordagi! N. Liidus ei ole kuritegevust, homoseksuaalsust, prostitutsiooni, vargusi, lennuõnnetusi, tulekahjusid, maavärinaid! Või kui on, siis väga harva ja ilma inimohvriteta. Või kui on inimohvreid, siis väga vähe.

Ja sellepärast ei maksa välismaalastel (eriti ajakirjanikel) käia ringi, teha pilte ja levitada laimujutte nõukogude ühiskonna vastu.

HAIGUSED levinevad. Ka see siinse näoga eitamine näib levinevat. Siin ja seal tõuseb mõni mees üles ja ütleb, et kõik, mis tema või tema sõprade või tema partei kohta räägitud, on sula vale. Kuulutab seda valju häälega ja istub jälle maha. Ja sellega on asi korras — tema enda ja tema sõprade meelest. Mitte kõigi meelest — aga see ju ei loe.

Sest nn. tõdedega (samuti nagu eitamistega) on lugu nii, et kui saad ühe nn. tõe kuhugi ajalehte või mujale, siis on suurem osa lahingust võidetud. Järgmine kord tsiteerid seda nn. tõde (või lased sõbral tsiteerida) ja võtad selle nagu tõendusmaterjali arvele. Toetud selle peale.

Niimoodi paar korda. Siis aga on see nn. tõde juba niivõrd stabiliseeritud, et keegi selles enam ei kahtle. Nagu ei kahelda selles, et *maakera keerab end läänest itta*. Asi on korras. Kõik usuvad. Kes ei usu, on kas loll, petis või koguni rahvavaenlane.

MÜÜT oli vanasti jutt jumalatest ja pooljumalatest. Tänapäeval mõnetatakse müüdiks peaaegu igat pisut keerukamat ja selle juures sissejuurdunud valet. Vahel purustatakse niisuguseid müüte. Aga seda juhtub harva, sest enamik müüte on ilusad ja rahvas armastab ilusaid asju. Näiteks: kõik sõjamehed on vahvad, kõik printsessid on ilusad, kõik inglased on gentlemanid, kõigil venelastel on lai hing. Ja nii edasi.

Sündikalistide ajalehe "Arbetaren" televisiooniarvustaja on olnud ühe müüdi purunemise juures. Ta on vaadanud reportaazhi DDR-i traktorivabrikust. Ja võtab oma muljed kokku järgnevalt:

"Kas on vahet, olla tööline DDR-is või mõnel kapitalistlikul maal? Vastus on ei — kui ei olda ärganud kommunist. Produktsioon peab andma kasu nagu kapitalistlikul maal. Nagu kapitalistlikul maal töötavad töölised tembeldamiskella kontrolli all konvelersüsteemis, ajakontrolli-jate silma all ja tükitöod tehes. Seda ei kutsuta küll tükitööks vaid saavutusnormide täitmiseks. Kes rohkem saavutab, saab rohkem puhkust või aasta lõpul lisatasu.

Tavaline puhkus kestab ainult 14 päeva. Korteriasabas võib seista aastaid.

Ühiskond on nagu püramiid. Ülemklass teenib kõige enam. Kui palju, seda ei tea keegi. See on saladus.

Reportaazhiga kadus müüt, et DDR on tööliste paradiis."

Niipalju Arbetareni raadiokommentaator. Talle sai asi selgeks.

Aga kõikjal pole see veel selge. Kuigi müürist on räägitud ja kirjutatud. Kuigi hiljuti visati kunstnikke-kirjanikke välja — või pandi neid kinni. Poliitika ja kultuuri nimel.

Kultuur on ilus asi ja sel pole poliitikaga midagi tegu. Öeldakse seal, kus just tegu on. Nii et poliitika käib ees ja veab kultuuri nööri otsas järele nagu peremees koera. Kultuuril on ühe sõnaga koeraelu.

Aga hästidresseeritud koeri saab ju väljas näidata, näitustel. Teha nn. kultuuripropagandat. Kus parem silm eitab seda, mida vasak näeb.

ILUS NÄIDE tollest sinisilmsest eitamistaktikast on lugeda tuntud N. Liidu ajakirjas Literaturnaja Gazeta:

Shveitsis võeti kinni õhukuitse ülem Jeanmaire, kes oli aastate kaupa varustanud N. Liidu saatkonna ametnikke andmetega Shveitsi kaitsejõudude kohta. Moskva ajaleht on väga kuri, et võidakse ajada niisugust rumalat juttu. Jeanmaire pole iialgi spioon olnud. See on intriig N. Liidu vastu, mille taga seisab lääne-saksa poliitiline politsei (tuletatakse meelde ka asjaolu, et Hitler tahtis kunagi Shveitsi okupeerida).

Meenub vana rahvajutt mustlasest, kelle teine mees kohtusse kaebas.

Mustlane oli temalt paja laenanud, aga sellele põhja augu teinud.

Mustlane kaitses end kohtu ees lihtsalt ja selgelt:

— Esiteks — oli pajal juba siis auk sees, kui ma selle laenasin. Teiseks — oli pada terve, kui ma selle tagasi andsin. Kolmandaks — ei ole ma selle mehe käest elusti mingit pada laenanud.

Niimoodi tuleb vastata, kui sind süüdistatakse!

STOCKHOLMI EESLINNAS toimus mõni aeg tagasi kaklus. Üks poistekamp peksis teise poistekamba ja mõned tüdrukud läbi. Põhjalikult. Pärast kahetsesid peksjad, umbes niimoodi:

— Segane värk oli. Seisime metroojaama ees. Iga mees oli joonud nii umbes 15 pudelit/purki õlut. Me olime vist pisut purjus. . .

Nüüd tahab televisioon (Studio S) välja uurida, mis Bredängis sel õhtul õieti juhtus. See on ju väga lähtis ühiskondliku uurimise seisukohalt. Osavõtjatele pakutakse 1500 krooni mehe pealt. Aga mõned kahtlevad.

— Kui nad mu nägu TV-s näevad, siis on mul elu allasaks päti (buse) kuulsus küljes. Ei, parem töötada ausalt ja teenida niipalju raha, et saab auto osta. Meelsamini ameerika oma.

Elustandard tõuseb. Bredängi killest saab raggare. Võib-olla isegi ilma televisiooni 1500 kroonita. Kahju on ainult, kui rootsi televisioonivaatajad ei saa sellgust selle kohta, mis sel õhtul Bredängis juhtus.

Muidugi, sellest võiks kirjutada televisiooninäidend ja ette mängida. Võimalikult realistlikult ja aegluuhis. Nii et saab selgeks, kes keda löi ja kui kõvasti.

Läheb aga arvatavasti kallimaks kui tavaline kava (1500 krooni mehe peale). Kõik maksumaksjate/televisioonvaatajate raha eest.

TIMMUKURU

Stockholmi algkooli kevadpidu

Stockholmi Eesti Algkooli kevadpidu toimub piihapäeval, 27. märtsil kl. 14.00, nagu tavaliselt Skanstulli gümnaasiumi aulas, Bohusgatan 24-26 (T-jaam "Skanstull").

Korraldajateks on ühes kooliga Sõprade Selts ja Lastevanemate Komitee. Pääsmete hind on täiskasvanuile 15:- ja 3:- õpilastele väljaspool Eesti kooli. Koolieelikuile tasuta.

Pidu algab jõterii ja einelauaga kl. 14.00, tegelik eeskava, kus lapsed esinevad muusikaliste ja sõnaliste ettekannetega, algab kl. 15.45. Eeskava teises osas tuleb esitamisele Ao Vaksi lastenäidend "Klassi väljasõit" autori oma lavastusel. Peale eeskava korraldatakse lastele ringmänge.

Noorte päev laulupeo ajal

GÖTEBORG (EPL) — Noortepäev on esimesi üritusi VIII üldlaulupeo ajal Göteborgis. See toimub Taevaminemise pühal, neljapäeval, 19. mail ja algab sporliiku tegevusega kell 13.00 Gamla Ullevi spordiväljakul.

Kavas on Göteborgi Võimlejate Eliitgrupi esinemine, kaks jalgpallivõistlust (üks meestele, teine naistele), viievõistlus ja karistusõõgivõistlus.

Õhtul kell 20.00 algab noortepidu, mis leiab aset Odinslundis, Carlbergsgatan 10. Sissepääs maksab 20 krooni. Tantsuorkestriks on "Bhonus". Nachspiel.

Osavõtjate arv on piiratud kuni 125-ni. Pääsmeid on võimalik saada ainult eelmüügilt ja nende tellimisega palutakse rutata, kasutades postgirot nr 77 78 88-9, VIII Eestlaste Üldlaulupidu Rootsis, c/o Hansen, Mårdgatan 12, 421 71 V. Frölunda. Blanketile kirjutada Noortepidu.

Lähemat informatsiooni annavad Urmas Merelaid, tel. 031/54 82 81, Raivo Heinsoo, 031/55 52 37 ja Leena Ohakas, 031/26 11 32.

• Lugeja kirjutab

E.V. aktusest Göteborgis

Käesoleva aasta E.V. aktuse puhul olin pettunud kava muusikalise osa üle. Kiitus muidugi Meeskoorile koos tema juhiga ja Eesti Algkooli õpilastele — nemad andsid oma parima.

Me oleme harjunud aktustel kuulma eestlastest lauljaid või instrumentaliste.

Miks ei olnud kedagi neist kutsutud esinema?

Esines klaveril üks nooruk. Kuid see esinemine oleks sobiv koolipeol, mitte E.V. aktusel, kuhu oli pealegi kutsutud külalisteks rootsi kultuuri- ja poliitikategelasi.

Eesti Vabariigi aktusel peame andma võimaluse oma parimatele solistidele esinemiseks, et demonstreerida meie pultuuripüüdlusi ja saavutusi.

Meil on Göteborgis kaks eesti soost ooperilauljat, üks pianist, üks laulja.

Samuti on võimalik kutsuda eestlastest esinejaid lähedastest suurlinnadest. Raha peaks selleks leiduma. Kuuldavasti on kassas eelmistest aktusest ülejääki ja lisaks sisestatuk pääsmete müügist (sestsord a 10 kr.).

Loodan, et E.V. 60. aastapäeva aktus tuleval aastal korraldatakse eesti kultuuri esiletõstva kavaga Göteborgi kontserthoones.

ÜKS AKTUSE KÜLALISI

"EESTI ROOTSIS" PUHUL

Mitme aasta kestel tehtud rekiaami järele ilmus viimaks jõudukes sõna- ja pilditeos "Eesti Rootsis." See valmistas paljudele kalli raamatu ettetellijatele petumuse. Et teose toimetulekuks aitasid heatahtlikult kaasa kõik ringkonnad, siis võinuks oodata teksti koostajalt ja pildimaterjali valijalt objektiivset talitamist. Seda kahjuks raamatust ei nähtu.

Lehitsedes peatükki "Poliitilne tegevus, selle eesmärgid ja vahendid" (lk. 76-92) näeme, et Rootsi Eestlaste Esinduse tegevuse osale on antud teksti ruumi väga napilt, paari leheküljle osal viie pildiga. Samas kasutavad nn. keskorganisatsioonid üheksat leheküljge neljateistkümne pildiga.

Sisulises osas paar näidet leiduvatest eksitavatest (või tendentslikest?) vigadest. Lk. 89 on öeldud: "Üks vanemaid parteilisi koondisi Eestis oli Vabariigi lõpperioodil Põllumeeste Kogude nime all tuntud erakond." Põllumeeste Kogude erakond oli Maalidu järglane ja selle esimene kongress peeti 1920 Tallinnas, seega Vabariigi algul, aga mitte selle lõpul.

Samal leheküljel võime lugeda: "1952 koondusid ERN-i jäänud liikmed Eesti Põllumeeste Kogude erakonnaks paguluses. Esimeseks esimeheks valiti omaaegne Eesti Maalidu asutajaliige Hans Rebane."

Tegelikult oli Eesti Maarahva Liidu (Maaliidu) organisatsiooni asutajaks 1917 ja selle hingeks agr. Jaan Hünerson, mitte Hans Rebane. Viimane sattus juhuslikult koosolekule, lahkus 1919 Maaliidust, ei kuulunud enam põllumeeste erakonda ega võtnud osa selle tegevusest (vaata teos "Eesti Põllumeeste poliitika", lk. 18).

Et ERN-s on "Eesti Põllumeeste Kogude erakond pagulusses" — selle muinasjutu võinuks teose koostaja jätta kõrvapuhumiseks puruvõhikutele. Õelge siis veel, et "Eesti Rootsis" toimetaja on olnud kangesti objektiivne.

VANA KOGUMEES

Balti Instituudi esindus haridusministri juures

Nagu ajaleht Dagens Nyheter kirjutab, on saatkond Balti Instituudi juurest külastanud haridusminister Jan-Erik Wikström ja avaldanud soovi liituimiseks Stockholmi ülikooliga. Haridusminister kuulas vastava ettekande ära ja vastas lühidalt: "Küsimus saadetakse vastavatele asutustele seisukohtade avaldamiseks. "Arvestatud aastakulu jaataval puhul oleks 400 000 kroonl.

Instituudi liitmine ülikooliga huvitas varasemat haridusministrit Zachrissoni, kelle juures käidi suvel. Hiljem on STockholmi ülikooli rektoraat käsitlenud küsimust ja otsustanud selle jätavalt. Uhiskonnateaduslikud ja humanistlikud teaduskonnad on toetanud ettepanekut.

Instituudi juhataja peaks olema dotsendi kompetentsiga uurija. Instituudi tegevusülesanneteks oleksid dokumentatsioon, uurimistöö ja viimase toetamine.

Praegune Balti Instituut asutati 1970. Varem oli taoline instituut Stockholmi ülikooli juures aastatel 1939—50. Praegu töötab instituudi raamides sadakond balti uurijat, akadeemikut ja kultuuritöötajat. Juuni algupes võtavad nad vastu külalisi neljanda rahvusvahelise teaduslikku kongressi raames, mis avataikse haridusministri poolt 10. juunil Börsihoones.

Mai-Kaja Kork surnud

Washintonist saabus ootamatult telegramm teatega Mai-Kaja Korki (n-na Aule) surmast 28. veebruaril.

Mai-Kaja Kork on sündinud 14.5. 1938, ta töötas pikemat aega diktorina Voice of America eestikeelsete saadete juures. Ta oli koos oma abikaasa Iuuletaja Jyri Korkiga aktiivselt tegev Baltimore Eesti Päevade organiseerimisel ning oma elukoha Baltimore eesti seltskondlikus, kultuuri- ja noortetöös. Korkide maja oli alati avatud kohalikele ja siitpoolt ookeani kohalesõitnud eestlastele.

Mai-Kaja sõbrad Rootsis mälestavad teda abivalmi, alati humoorika, energilise ja soojasüdamlise isiksusena.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, I tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0.
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta . . . . . kr. 236:—
Termin (4 kuud) . . . kr. 85:—
Kuu . . . . . kr. 23:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kuriren
Tryckeri AB Eskilstuna 1977

Alur Reinans aktusel Eskilstunas:

Rakendada riigitoetusi õieti on meie kohustus ja vastutus

"Möödunud aastal andis Rootsi riik eesti organisatsioonidele toetust 180 000 krooni — kuid see on vaid väike osa sellest, mis on tulemas", sõnas EV aktusel Eskilstunas Alur Reinans. "Võib nentida, et tegelikult on rootslased imponeerinud meie omakultuurilistest saavutustest pärast 33 aastat kestnud pagulust, kusjuures ühtlasi tunnistatakse, et peamiselt eestlased on muutnud siinset sisserännupoliitikat". Edasi ütles Alur Reinans:

Kui varem taotleti sisserändajate kiiret ümberrahvustamist rootslaseks, siis nüüd on olukord muutunud. Leitakse vastupidi, et sisserändajatel on õigus säilitada oma emakeelt ja eripära kuna see on neile igati kasulik.

Kõneleja andis ülevaate meie rahvusgrupi kohta Rootsis, alates 1944 kuni tänapäevani ja sama palju aastaid edasi tulevikku.

Põgenemisaastal 1944 saabus Rootsi umbes 25 000 eestlast, kellele iisandus umbes 7000 eestirootslast. Seega kokku ligemale 32 000 Eesti päritoluga inimest.

Aastal 1975 oli siin Eestis sündinud inimesi järgi 16 881, praegune arv võiks olla umbes 15 000.

Ei tohi aga unustada juurdesündinute arvu, mille kohta täpseid andmeid ei ole. Oletada võib, et neid on umbes 25 000.

Seega peaks praegu elama Rootsis 40 000 eestlast — iseendast imponeeriv arv, ent mitte õige. Sest väga palju juurdesündinuid on segaabieludest ja eesti ühiskonnast vöördunud.

Kokkuvõttes võib aga öelda, et igal aastal sünnib Rootsis umbes tuhat eesti päritoluga last, kellest aga võib-olla 50 on perekondadest, kus mõlemad vanemad on eestlased.

Milline võiks olukord olla 30 aasta pärast? Eesti päritoluga inimeste arv oleks umbes 80 000, kuid kes siis veel on eestlased?

Arvestades sündimusega peab nentima, et eesti rahvusgrupp vananeb ja 20—30 järgneva aasta vältel ka tunduvalt väheneb. Totaalne sulamine Rootsi ühiskonda on siiski suhteliselt pikaldane protsess ja võib kesta vähemalt sada aastat.

Igal juhul on selge, et ka pärast 30. aastat on siin maal olemas eesti rahvusgrupp — täpselt nagu tänapäeval. Ainult, et selle arvulist suurust ja omapära on raske ette ära öelda.

Alur Reinans juhtis tähelepanu meile riigi poolt antavatele toetustele nüüd ja edaspidi. Näiteks 1976 said eestlased organisatsioonide toetuseks 180 000 krooni, kusjuures lisandusid Noortetööle ja kirikule antud toetused. Mõlemad umbes paarisaja tuhande krooni suurused.

Kuid edaspidi on oodata toetuste tunduvat laiendamist. Näiteks vähemuspressile, kusjuures toetus meie osas võiks olla umbes pool miljonit. Vähemuskirjastustele eesti, läti ja soome osas antakse 300 000 krooni. Võib julgelt arvestada kuni 1,5 miljonilise toetusega ainuüksi meie rahvusgrupile.

Need oleksid otsesed toetused.

Eskilstuna aktusel pidas palvuse kyrkoherde emeritus John Lindström. (Foto EPL).

Lipuvalves olid skautlikud noored, pildil Liisa Aus ja Tiit Õhr. (Foto EPL).

Ei tohi aga unustada kaudseid toetusi, näiteks palku arhiivitöötajatele miljoni krooni ulatuses ja sama suurt summat meie koolidele.

Oleks olukord olnud toetuste osas niivõrd soodne juba algusest peale, võinuks meie rahvusgrupi olukord olla sootuks teine, nentis Alur Reinans. Võib-olla on siin tegemist omamoodi saatuse iroonlaga, et tõhusamad toetused on tulnud alles viimastel aastatel.

Võib-olla on kõik juba liiga hilja — või kas saab veel midagi ära teha meie rahvusgrupi omapära, ühesõnaga eestluse säilitamiseks?

Ilma mingi kahtluseta tuleb Rootsi riigi poolt antavaid võimalusi maksimaalselt ära kasutada. Nimelt eestluse ja mitte mõnedele kõrvalise tähtsusega tegevustele. Me peame oma tegevust oluliselt elustama — see on meie ülesanne ja meie kõikide suur vastutus.

Miks seda teha?

See johtub muidugi inimese enda tundest, sest tunne olla eestlane võib olla väärtus omaette. Mis aga teisest küljest ei tähenda seda, et me võiksime olla sõltumatud Eestist, isoleeritud oma päris-kodumaast.

Ei tohi unustada fakti, et meie stiinsel olemasolul on äärmiselt suur tähtsus ka kodumaale ja kodu-eestlastele. Tuleb ju tähele panna, et ka sääl on eestluse eksistents ohustatud sisserändavate veneleste tõttu.

Kodu-eestlastel on meist see suhtes palju kasu, kuna meie tegevus Läänes takistab okupatsioonivõimu liigset omavolitsemist. Kuna Eestis on rahvustunne üllatavalt tugev, siis peame seda siin igati toetama.

Peale selle moodustab eestlaskond Rootsis kodu-eestlastele teretulnud õhuakna *Läände*, kui sellega mõelda reiside kaudu tekkivaid ideede ja mõtete vahetusi, lõpetas Alur Reinans.

Aktuse ülejäänud osas võib nimetada palvust, mille pidas kyrkoherde emeritus John Lindström, viiulipalasid R. Aderilt heas esituses, saksofoni ja klaveri ettekandeid, Anne Ausi deklamatsiooni "Veebruar" Bernhard Kangrolt ja Ants Pahvi lõppsõna. Aktuseosale järgnes ühine kohvilaud samas Forsi kogeduse majas, kõrvalsaalis. (EPL).

Tallinnas suri 19. jaanuaril Helene Sofia Tire, n-na Paart, sünd. 13. jaanuaril 1892 Harjumaal.

● *Mis juhtus*

SUURTULEKAHJUD MOSKVAS

Möödunud nädalal tekkis tulekahju maailma suurimas hotellis Rossias Moskvas. Tuli süttis hotelli ülemistel korrustel. Surmasaanute ja vigastatute arv pole teada. Arvatakse, et surma sai vähemalt poolsada inimest. Vene ajalehed on avaldanud vaid väikesi märkusi tulekahju kohta.

Pühapäeval tekkis teine tulekahju hotelli kõrval asuvas kaubalaevastiku ministeeriumis. Ametlikult polevat keegi surma saanud.

KÜTTELISA OLI LIIGA KÕRGE

Pris- o. kartellnämnendi järgi on paljud majaomanikud võtnud oma üürnike käest möödunud aastal ja käesoleva aasta esimesel veerandil liiga kõrget küttelisa. Kinnisvara omanike ühing soovitas oma liikmetel tõsta küttelisa 73%-le. Tegelikult oleks 62% olnud õiglane lisa.

Selle tõttu on näiteks mitmed kolmetoalise korteri omanikud maksnud küttelisana kuni 100 krooni aastas liiga palju.

SISSERÄNDAJAD OMAVALITSUSTES

Möödunud valimistel oli omavalitsuse valimiste puhul esmakordselt Rootsi kodukondsust mitteomavatel sisserändajatel valimisõigus ja neid võis ka vastavatesse organitesse valida.

Kandidaatideks oli üles seatud kokku 1055 sisserändajat. Neist valiti 187 vastavate organite liikmeteks ja 189 kandidaatideks. Need liikmed moodustavad 1,4% kommuunivolikogude liikmetest (sisserändajad moodustavad praegu ligi 8% Rootsi elanikkonnast). Kommuunivolikogudesse valitud sisserändajatest on 128 sotsiaaldemokraadid, 7 moderaadid, 18 centerpartei ja 9 folkpartei liikmed.

LEIBA EI TOHI SAATA N. LIITU

N. Liit on teatanud rahvusvahelisele postiliidule Bernis, et N. Liitu pole tulevikus lubatud posti teel saata küpsetatud toiduaineid. Arvatakse, et see määrus on sihitud juutide vastu ja takistab juutide hapendamata leiva, nn. matske saatmist Venemaale.

1963 keelati N. Liidus ära matske küpsetamine. Rahvusvaheline protesti peale võeti keeld tagasi ja lubati mõnes kohas seda küpsetada. Suur osa juute on siiski olenevad välismaalt saadetud matskest.

SAHHAROV EI SAA MEDALEID

AB Sporrong Norrtäljes annab igal aastal välja medalite sarja Nobeli auhinna saajatest. Firmal on kombeks saata üks komplekt medaleid ka kõigile varasematele auhinnasaajatele.

N. Liidu võimud on teatanud, et Andrei Sahharoviile, 1975 rauhauhinna saajale, ei tohi saata medaleid, "kuna ta pole rahu sõber". Küll aga võib saata medaleid Leonid Kantorovitshile, kes sai majandusauhinna.

CARTER ÕIGEL TEEL

Ajaleht Times Londonis tervitab president Carteri võitlust inimõiguste eest Ida-Euroopas:

"Ida-Euroopa probleemid on raskesti lahendatavad. Läänemaailm ei pea N. Liidu võimu Ida-Euroopa üle õigeks, pidevaks ega kasulikuks. Aga on raske seda olukorda tegelikult muuta. President Carter teeb õieti, toonitades oma välispoliitikas inimõiguste tähtsust. USA mõju maailmas ei olene üksnes selle sõjalisest ja majanduslikust tugevusest, vaid ka mõjust, mida see inimeste mõtlemisele avaldab."

SAHHAROV PEAKS KAASAS OLEMA

Bonnis ilmuv ajaleht Welt kommenteerib Carteri kirja Sahharoviile, maalides teatud määral utopistliku pildi:

"Kui Breshnev tuleb Bonni, on loomulik, et tema ametlikul vastuvõtul istub lauas ka Saksa Kommunistliku Partei juht. N. Liidu kompartei saadab ametlikult oma kõrgemaid juhte kompartei konverentsidele Euroopa maades. Aga mis juhtuks, kui näiteks meie kantsler Helmut Schmidt järgmisel külastusel Moskvasse avaldaks soovi, et ta tahab peosöögil lauas näha ka Nobeli auhinna laureaati Andrei Sahharovi või mõnda Helsingi koonverentsi järelvalveks loodud komitee liiget? Kindlasti oleks see kujutlematu. Aga miks peaks see kujutlematu olema?"

ROOTSI MAJANDUS USA PEEGLIS

USA ajakiri Newsweek kommenteerib praegust Rootsi majanduskriisi ja tööliste vallandamise ohtu:

"Olukord iseloomustab arengut kõrgete tööliste palkade suunas, mis ähvardab teha Rootsi kaubad maailmaturgudel liiga kalliks. Aastatel 1974—76 on tööpalgad Rootsis tööühiku kohta tõusnud 17,9 protsenti. Keskmine rootsi tööstustöölise palk on praegu 8:80 dollarit (u. 40 krooni), mis on kõrgeim kogu OECD-s. Medall tagakülg näitab, et mõõdunud aastal Rootsi eksport teistesse OECD riikidesse vähenes 9% võrra."

● *Pressi-tsitaate*

"SÕJAROIMAD MÕLEMAL POOLEL"...

Pärast Teist Maailmasõda mõisteti Nürnbergis kohut saksa sõjaroimarite üle ja Tokios jaapani sõjajuhtide üle. Nürnbergis võeti süüdistus Katõni mõrvas tagasi kui selgus, et selle sõjaroima sooritajaks oli üks liitlasi — N. Liit.

N. Liit on teatavasti süüdi tervete rahvaste hävitamises ja miljonite küüditamises, kuigi ta oli Nürnbergis kohtumõistjate hulgas. Nüüd, kus aeg on loonud sündmustele perspektiivi, on hakanud selguma ka teised "teise poole" sõjaroimad.

Toronto Vaba Eestlane kirjutab:

USA ajaleht New York Times nendib, et käesoleval aastal on ilmunud sellel teemal Läänе-Saksamaal kaks raamatut, mis käsitavad Nürnbergi protsessi kuid samal ajal ka ligemale 16 miljoni sakslase evakueerimist aladelt, mis vallutati N. Liidu poolt.

Dr. Werner Maser oma raamatus kirjutab, et Nürnbergi kohtuprotsess oli rajatud moraalselt valedele alustele ning ei anna seega mingisuguseid vajalikke alustugesid järgnevatele generatsioonidele. Dr. Maser nendib õigustatult, et Nürnbergi protsessil ei käsitatud natside ja vene kommunistide liitu, mis võimaldas Hitleril Poolasse tungimist ja sõja alustamist, samuti keelas president Roosevelt endisel-USA saadikul avaldada üksikasjalikki andmeid N. Liidu NKVD veretöö kohta Katõni metsas.

USA noor õpetlane Alfred de Zayas on kirjutanud raamatu sakslaste brutaalse evakueerimise kohta N. Liidu poolt vallutatud aladel. Ta mainib, et selle otsuse tegid Potsdamis Harry Truman, Winston Churchill ja Josef Stalin ning see otsus rakendati praktiliselt ja väga karmidel tingimustel.

Autor mainib samuti, et läänеriikides ei ole tehtud sellest suuremat küsimust, et N. Liidu sõdurid röövisid, vägistasid, põletasid ja tapsid läbi Saksamaa tungimisel.

Need raamatud on põhiliselt siiski ainult Saksamaa ja saksa rahva küsimused ning rahvusvahelisele areenile on toomata ning üksikasjaliselt valgustamata N. Liidu vägivallateod ja küüditamised Eestis ja teistes vallutatud aladel.

Iisraelis näidatakse igale külastajale mälestussammast, mis on püstitatud natside ohvrite mälestuseks ja meenutatakse sellega Hitleri ebainimliku hävitustöö tulemusi, kuid kus on need mälestussambad, mis tähistavad N. Liidu kommunistliku rezhiimi ohvriks langenud miljonite inimeste ja tervete rahvaste hävitamist.

Kommunistlik rezhiim on mõrvanud või küüditanud paljude allaheidetud rahvaste juhid ja terved demokraatlikel alustel valitud valitsused ning mätnud need jäljetutesse haudadesse, kuid sellest ei ole seni ajani ükski läänеriikide riigimees ja politik teinud tülikiisimust ja keegi pole julenud Kremlist selle kohta aru pärida ega N. Liidu juhtkonnale ette heiteid teha.

Saksamaa kohta ilmunud raamatud on tõenäoliselt esimene arglik katse õiglase ajaloo jaule seadmiseks ja meil jääb ainult loota, et see aktsioon võtab tulevikus tõe ja moraalipõhimõtte huvides suuremad mõõtmed.

Cardiffis Inglismaal suri 7. jaanuaril Voldemar Riis, sünd. 12. oktoobril 1903.

Hitleri idaalade asustamise kavad

Vastavalt Speeri raamatule "Spandauer Tagebücher" (1975), olid Hitleril kaugeleulatuvad kavad Saksamaa enese kui ka okupeeritud idaalade ümberkujundamiseks Ukrainas, Valgevenes Uuralini välja. Ta kavatses ehitada täiesti uusi asulaid keskaegsete Saksa linnade eeskujul: kitsad, köverad tänavad ja madalad majad kokkusurutult piiratud maa-alale.

Seal pidid olema tiigid, murud, pelargoonid akna all kastides, pärnapuud ja tammed teede ääres. Ta nimetas neid "kaitsekiladeks", sest pidi arvestama kalaletungide ja rõövlisalkadega. Mida lühemad linnamüürid, seda kergem on elanikel end kaitsta. Kõik see pidi olema saksa-pärane ja seega andma uusasukatele koduse tunde ja julgeoleku.

Vahetus läheduses tuleks ehitamisele tööstused, sest tooraineid ja sütt leidus ju piiramata hulgal. sõjavarustust oli vaja, et armeel Aasia piirimail poleks järelvelve raskust.

Hitleri arvestas ka liiklusega. Näiteks vajas saksa talupoeg söidul Volkswageniga Kiievist Odessasse 30 tundi. Igas suuremas külas pidi leiduma peatuselamu sama nimega: "Gasthof zur Post". Uued raudteeliinid tulnuks rajamisele 4 m rööpalaiusega, suurte mugavate kupeedega kahel korrusel ja restoranvaguniga, sest reisijad pidid seal olema mitmed päevad.

Hitleril oli suur tarvidus ka ilu järele ühenduses puutumata ja reostamata looduse ga, mis mõnikord vöis isegi liiale minna, meenutades postkaardi idülli. see vöis tunduda kõrvalejuhtimise manöövrina valitsuse hoolimatusele ja ebainimlikkusele masside vastu, kuid peapõhjus oli siiski Hitleri isiklik maitse ja tahe tehnilise arengu paratamatu looduse ilu rikkumist vältida.

Nii keelati talumajadele korrugeeritud plekk-katuste tegemine, autoteed ilustati ristpuustillis ehitustega, kasemetsadeta. ja kunstlike järvedega ülurikasarmute juure.

Speeri ülesandeks oleks olnud vallutatud idaaladele linnade planeerimine ja ehitamise järelvalve, toetuspunktide ja mootoriteede rajamine. Majandusminister Funk omakorda pidi piirkonda majandusliikuli eksplueterima ja valuuta delvaveerimisega joodeti arendada seadusepärast majandusliikku kurnamist.

Need plaanid jäid teostamata, sest söda võttis teise pöörde. Kas samad plaanid oleksid tulnud rakendamisele ka Baltikumis, seda Speeri raamatust ei selgu.

H.M.

Kohaliku elu

HELSINGBORG

Loengud jatkuvad

Käigusoleva loengutesarja järjekorras teine loeng toimub esmaspäeval, 7. märtsil kell 18 "Kärnpunktenis". Långvinkelsgat. 26.

Loengul käsitatavates ainetes peab esimese ettekande Heiner Erendi Vähemusrahvuste probleemidest Rootsis ja topeltkodakondsusest, kuna Ardo Tamm käsitab Üüriseadust, üüriliepinguid ja korteri remonte haaravat ala.

Ettekandelle järgneb tavakohaselt osavõtjate vaheline diskussioon.

Eelteatena olgu märgitud, et kolmas loeng leiab aset reedel. 18. märtsil kell 18, ja sellel loengul peab ettekande kuraator Ellen Roslund Sotsiaalalasse ja vanade hoolduse puutuvaist küsimusist.

Loengutest osavõtt kõigile tasuta ja korraldajad loodavad rohket osavõttu.

LÕUNA-ROOTSI

Ettekanne

Klubiõhtul 10. märtsil Lõuna-Rootsi Eesti Majas Lundis esineb Ivar Lill ettekandega "Arengujooned tänapäevases rootsi tööjõuainetetöostuses".

Ettekanne algab kell 19. Kohvik on avatud alates kl. 18. S:t Petri Kyrkogata 17, Lund.

Tere tulemast!

Vabaduspäev Stockholmi algkoolis

Stockholmi Eesti Algkoolis toimus Eesti Vabariigi 59. aastapäeva tähistamine neljap., 24 veebr. 1977 kell 12.00 kooli ruumes, mis olid vastavalt dekoreeritud.

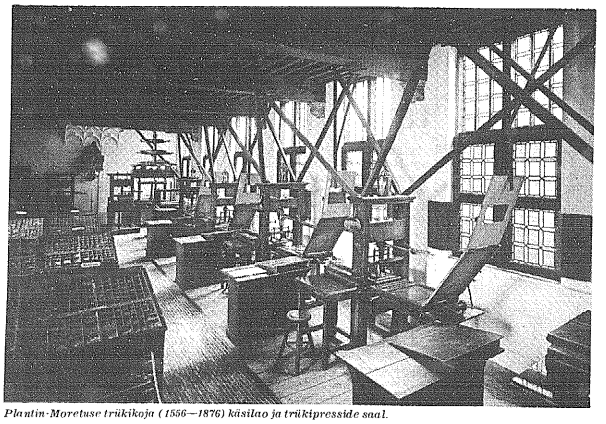
palvuse pidas koguduse õpetaja August Raidur. Kõneles luuletaja Kalju Lepik. Õpilased esinesid päevakohaste eesti luuletuste ja lauludega. Esitati klaveripalu ja flöödiduetti. Lõpusõna lausus koolijuhataja Henno Kirikmäe.

Aktus lõppes hümniga.

Elukallidus tõusnud 9,6%

Üldine elukallidus on jaanuaris Pris- o. Kartellnämndeni andmetel tõusnud 1,2 %. Tõusnud on liha, juustu, munade ja leiva hinnad. Muudest kaupadest on läinud kallimaks õli ja bensiin, film, mänguasjad, mööblid ja ajalehed-ajakirjad.

Hinnatõus Rootsis on 1976.nda aasta jooksul olnud 9,6 %. Maadest, kellel Rootsiga kaubavahetus, on elukallidus tõusnud kõige enam Inglismaal (15,1 %) ja Taanis (13,1 %). Lääne-Saksamaal on hinnad tõusnud ainult 3,9 %. Keskmine hinnatõus Euroopa OECD riikides on 11,2 %.

Plantin-Moretuse trükikoja (1556—1876) käsilao ja trükipressside saal.

Päev Rubensi 400-a. juubeli Antverpenis

Antverpen, 1.300.000 elanikuga linn on Rotterdami kõrval Euroopa suuremaid mere- ja kaubasadamaid, ühtlasi ka kunsti- ja arhitektuuri linn.

Eestlasi oli kodumaalt lahkumisele järgnevail aastail Antverpenis rohkesti ning paljudele eestlastest meremeestele on linn olnud aegade kestel peatuskoduks. Eesti konsulaadil südalinnas asuvas suures hoones oli läinud aegadel kaaluv osatähtsus.

Praegu arvestatakse linnas ja selle ümbruses eestlaste arvu 30—40 ümber, nendest õige mitmed Brüsselis asuva Eesti Selts Belgias liikmed, kes osa võtnud paljudest eestlaste üritustest mitmel pool.

Mõlema Maailmasõja aastail palju kannatada saanud linnas pole enam väliselt palju hävitusjälgi märgata. Paljud vanemad hooned on võetud muinuskaitse alla. Linn abistab majade renoveerimist vanalinna kultuuriväärtuste säilitamiseks.

Linna suurim monumentaalne ehitus, kunsti tippsaavutis on Gooti katedraal (St. James Church) 15. sajandist, millise teist torni ei jõutudki üles ehitada. Meeldiv on kuulata katedraali kellade kontserti, mida sageli korratakse. Kirikud ja muuseumid ongi linna suured kunstiaarded. Ka maalima teemantide tsentrum ja lihvimistööstused on Antverpenis.

Kaks kõige olulisemat kunsthoonet-muuseumi on Rubensi maja ja trükkija Plantini säilunud trükikoda ning trükisõna tohutute materjalide kogudega.

Linnas on, eriti ka turistide huvides, ajaloolistes rajoonides rohkesti autodevabu platse ja tänavaosi. Kauemat aega olnud siin lugupeetud, populaarne linnapea Cralybex. Suure raekoja hoone esikülge ehitatakse pidulike sündmuste puhul maailma maade lippudega. Nimetatud linnapea korraldusel ei olnud ilagi tema aegadel (nüüd on ta surnud) seal lehvimas punast sirbi-vasaraga lippu.

Antverpen elab tänavu Peter Paul Rubensi (1577—1640) 400 aasta mälestuse tähe all. Väga ulatusliku kava rakendamine linna paljude asutuste ja organisatsioonide ettevõttel kuninga patronaazhi all Rubensi kunstinäituste, rändnäituste ja muude kultuuriliste üritustena teostub peamiselt märtsi-oktoobri vahemikus Antverpenis ja kogu maal, ka kogu Euroopas ja kaugemalgi.

Külastuspäeva hommikupoolne aeg kulgeski Rubensi majaga tutvumiseks. Aastad 1600—1608 olid Rubensile Itaalias asudes määrava tähtsusega tema isiksuse kui ka ühe maailma kõigi aegade suurima kunstniku kujunemisel.

1610 ehitas ta endale suurepärase hoone avara õueaiaga keskel, kus ta väsimatu töö toimus kuni surmani. 1937 sai hoone linna omanduseks ja kuigi tehti muudatusi restaureerimise puhul säilitati hoone originaalsena ning avati muuseumina 1946. Külastajate arv kogu maailmast on 10 000 ümber aastas.

Hoone vaatlusel läbides 16 ruumi ja aia võisime märgata kahte suuremat õpilaste gruppi Hispaaniast ja Prantsusmaalt koos õpetajatega. Väljapanekud luksuslikes ruumides iseloomustavad Rubensi elutööd ja vaimu. Tema hillgeaja maalid on heledad, rõõmsavärvilised, puhtais toonides. Tubensi tippsaavutusiks on Antverpeni katedraalide kunstiline sisustus, samuti ka Veenus ja Adonis Metropolitani muuseumis.

Vaatlejale jätab mõjuka mulje sammaseeskoda paviljoniga kaunis aias, mis on sageli Rubensi maalides fooniks. Rubensi maja sisaldab üle 2000 maali. Pärast oma esimese naise surma 1629 astus ta diplomaadi ülesannetesse Hispaaniasse, jäädvustades seal ka kuningiliku perekonna portreedena. Londonis rüütliks lööduna maalis ta Whitehalli lae.

Päeva esimese osa saatjaina märgime tänutundes Alli Maripuud ja Vello Raignat ning siirdume pärastlõunal Saaremaalt pärinevate Maripuude perekonna saatel teise kunstiajaloolisse suurhoonesse Plantin-Moretuse muuseumi — trükikunsti arengu esimesilt sajandeilt, maailma populaarseima trükikoja (1556—1876) vaatluselk.

Christophe Plantin (1514—89) oli omaaja tuntumaid trükkijaid, Antverpenis alates 1555. Tema rajatud tööstus arenes 1867 aastani. Muuseum sisaldab 1000 vanameistrite ja 1500 moodsate meistrite maale. Esitatud on haruldane valik 15 sajandi flaami kunstnikke, rohkesti ka teiste koolide töid, eriti rohkesti aga Rubensi töid.

Allakirjutanut köitis eriti avar trükikoja ruum 15—16 sajandist, jätkuvalt arenedes 18 sajandini. Käsilao ruumi sisseseade meenutas teatud määral varasemate aastate "Postimehe" trükikoda. Erinevalt üllatav oli sama suure ruumi teine pool primitiivsete trükipressidega.

Elektrijõudu asendas inimkäte jõud, seda ka trükipoognate äratõmbamisel musklijõul kas suure puust kruvi või vajutuskangi abil.

Muidugi nõudis trükkimine palju ajakulu. Seevastu on ette-valmistatud trükilao veerud, korrektuurpoognate näited ja pildimaterjal, vasegravüür ja puulõiked — kõik kätetööna ümetlusväärsed oma väljatöötluselt.

Haruldustena on esitatud mitmeid piibleid. Haritipuks on "Uus Eesti") kui eeliseseisvusaegsetest ("Marahwa Näddala-Leht", "Perno Postimees ehk Näddalileht", "Sakala", "Olewik") ajalehtedest. Teose enda trükipilt pole eriti õnnestunud, marginaalid on liiga väikesed ja veerg kärbetega lõhestatud.

Autor on hankinud laialaltuslikku ja mitmekülgset materjali ilmselt mitmest eri allikast. Need aga on kahjuks teoses mainimata, asjast huvitatul pole võimalik hankida lisainformatsiooni.

Oma kompositsioonilt jätab teos mulje, nagu oleks käsikiri jäänud viimistlemata ja organiseerimata. Esituses pole kindlat süsteemi, esineb ruumi võtvaid ja lugejat segadusse viivaid kordamisi, mitte ükst kahekordselt vaid kohati koguni 3—4 kordselt. Üks ja sama lause võib esineda mitmes eri peatükis.

Vahel räägib autor endale iseloomustuste puhul risti vastu. See kõik teeb teoses orienteerimise aegaviitvaks ja vahel segadusseviivaks.

Ei autor ega redigeerija pole lugejat aidanud orienteerumises. Teosel puuduvad täiesti registrid, mis taolise raamatu puhul on hädavajalikud. Teos pidanuks sisaldama nii isikunimede — kui ka kõikide perioodiliste väljaannete registri. Viimase puudumine annab end eriti tunda, sest teose süsteemituse tõttu on mõne teatud väljaande leidmine vägagi tülikas.

Muide esineb tekstis väga vähe isikute mainimist pagulasajakirjanduse puhul, vastupidiselt varasema ajaga, kuigi sealgi on esitus lünklik. (Näiteks puudub Richard Janno nimi iseseisvusseaegse "Postimehe" puhul!). On tõesti kahju, et nii olulist ainet on koheldud nii võõrasemalikult!

Redigeerija järelsõna äratab lugeja imestust. Redigeerija ei õigusta teose tiitlit, kuna teoses polevat külladasest käsitletud eesti ajakirjanduse tingimusi nn. vaikival ajastul — mille puhul muuhulgas teose teose redigeerija peeti kohaseks vanglasse paigutamiseks.

Lugejale jääb mulje, nagu loeks redigeerija nn. vaikiva ajastu kitsendusi võrdseiks hilisemate okupatsioonidega, teoses leiduva lause põhjal: "12. märtsil 1934. a. lakkas Eestis eksisteerimast demokraatlik riigikord, demokraatia üldise mõiste kohane vaba ajakirjandus ja ka rahva demokraatlikud vabadused, mis selle teose ilmumiseni veel pole taastatud, kuna ka uus vägivallatsev võim (minu sõrendus) ei taastanud ajakirjanduse vabadusi."

Redigeerija mõõdutunne pole eriti arenenud! Ja vastamata on ka küsimus: Kui vabadusõjalased oleksid Eestis võimule pääsenud — kuidas oleks siis olnud lugu ajakirjanduse ja muude vabadustega?

AR-GI

Eesti ajakirjandusest

Leho Lumiste: Eesti ajakirjanduse ajalugu. Redigeerinud Jüri Remmelgas. Välis-Eesti&EMP. Stockholm 1977. 272 lk.

Ajakirjandus on eesti poliitilises ja kulturielus etendanud äärmiselt tähtsat osa. Võib lisaduseta öelda, et enne iseseisvumist toimus eesti rahva poliitiline elu peamiselt ajakirjanduses ja selle vahendusel. Selle tõttu moodustav eesti ajakirjanduse ajalugu väga tähtsa osa eesti kultuuriloost. Sel teemal on kirjutatud mõningaid teoseid, nii iseseisvas Eestis kui praegusel kodumaal. Paguluses on vajalik ülevaade seni puudunud.

Viljakas skribent, 1974 lahkunud Leho Lumiste, on koostanud vastava käsikirja, mis nüüd Rootsis Jüri Remmelga poolt redigeerituna on välja antud. Väikesekaustaline teos kannab kaantel reproduktsioone nii iseseisvuseaegsetest ("Waba Maa", "Postimees", "Päewaleht",

Kohalik elu

ALINGSÅS

Pihtkonna väljasõit

Pihtkonna tegevuskavas on ühepäevane bussisõit laupäeval 11. juunil Oslosse. Kaasa võivad sõita — kui ruumi jätkub — ka mitteliikmed. Registreerida hiljemalt 10-ndaks märtsiks pihtkonna juhatusele.

Pihtkonna nõukogu koosolekul kinnitati ülejäägiga lõppev aruanne. Peale kirikliku töö on korraldatud kolm väljasõitu ja kaks korda kohvilaud. On tähistatud Vabariigi 58-ndat aastapäeva.

GÖTEBORG

Peakoosolek

Põhjalatütred-Kalevipoeg Sõprade Ringi peakoosolek on kolmapäeval, 9. märtsil kl. 18.30 KFUM-is lipkonna koonduse ruumides. Karl Gustavsgatan 2 järgmise päevakorraga:

Avamine ja rakendus, tegevuse ja kassa aruanne 1976, liikmeaksuu suuruse määramine 1977, tegevuskava 1977, eelarve 1977, valimised, kohal algatatud küsimused, läbirääkimised.

Juhatus teatab, et käesolev teadaanne kehtib koosoleku kutsena. Kui ettenähtud ajaks pole kohal vajalik arv liikmeid, peetakse peakoosolek pool tundi hiljem. See koosolek on otsusevõimeline vaatamata kohaletulnud osavõtjate arvule.

Huumor

Juuksuri õpipoiss raseerib amputeeritud käega kundet. Ta lõikab mehele mõne korra põske. Et oma veretõost tähelepanu kõrvale juhtida, ta küsib kundelt:

"Kas olete sageli meie juures olnud?"

"Ei ole. Ma kaotasin oma käe sõjas."

"Ma tulen teie vannitoa veekraani parandama, proua Oinaste," tutvustab ennast toruluksepp.

"Minu nimi pole Oinaste, vaid Saunapuu."

"Kus on proua Oinaste?"

"Kolis aasta tagasi välja."

"Närvid on inimestel," pahandab lukusepp. "Tellivad omale antvärgi ja kolivad ise välja.ä"

Härra Nohik kuraneerib lohaka tüdrukuga. Ta sõber pilkab:

"Su kallimal on tõepoolest haruldane maitse. Tema must kleit sobib isegi küünealustega."

Kriminaalpolitsei sekretär külastavale sulipoisile:

"Komissar pole praegu siin. Palun jätke sellele paberile oma näpujäljed."

Alingsåsis pühitseti Vabariigi aastapäeva

ALINGSÅS (EPL) — Pihtkonna korraldusel teostus 19. veebr. vabariigi 59-nda aastapäeva pidulik tähistamine Koguduse maja kahes saalis. Jumalateenistuse pidas koguduse õp. Thomas Vaga.

Jumalateenistust kaunistas viiulisolist Anne Orviste Vänersborgist. Külalisi tervitas Ruut Paglant. Jaan Savioja näitas filmi "Eesto -76 Baltimores". Gaidid Vaga ja Tomson esinesid ilulugemisega. Lõppsõna ütles Martin Kallasmaa.

Aktuseköne pidas gaider Susanne Tomson. Kõneleja ütles kokkuvõttes:

"Tähistame vabaduspäeva kaugel kodumaast, oma põliskodudest ja rahvast. Oleme sunnitud seda tegema võõravõimu vägivaldsuse tõttu. Kui sain kutse, olla aktusekõneleja Alingsåsis, võtsin seda kui austusavaldust kõigile eesti naistele.

Paguluse algul elasin kaasa esimese aastapäeva aktuse noore tüdrukuna Alingsåsis. Meie noored otsustasime seekord omavahel jätkata tööd, et meie rahvas võiks jälle ise olla oma saatuse ja tuleviku määrajaks. Meie soov pole senini täitunud. Aga aeg töötab meie usku ja lootust kinnitavana.

Kuna olen naine, siis kavatsen oma tänase aastapäeva kõne siduda peamiselt naiste ettevõtmiste ja ülesannetega ning naiste olukorraga muja!",

Kõneleja andis põgusa ülevaate naise osatähtsusest iseseisvas Eestis. ta nentis, et juba vabariigi algul kogu- ja kasvatuskõnd- simustes ning naiste ühiskondlikku tegevusse rakendamisel moodustas Riigikogu komisjonid, kus peamiselt naised olid esindatud.

Eestis valitses ürgsest ajast tööjaotus, mida perekonna liikmed pidasid endastmõistetavaks.

Meie kohus on oma esivanemate tervet elukorraldust meeles pidada ja oma kodudes väismaalt jätkata laste ja noorte kasvatamist nii, neist võrsuksid julged, tulevase vaba Eesti ülesehitajad.

Esita- ema ülimaks sihiks olgu hoolitseda, et laps korralikult valdaks oma emakeelt. "Laps juba kasvades tunnetaks, et ta on kultuurranva liige ja ta elab traditsioonidega kodus. Meil peab kasvama oma noorte malev, kes eestluse võimu, vaimu ja õigusi oma kodumaal rakendaks, hoiaks ja kaitseks, tundke selle vastutuse suurust!

Gaidide auvalves seistes annetas Ruut Paglant Põhjalatütred Kalevipoja lipkonnale Konstanin Pätsi pronksreljeefi, mille võttis vastu lipkonna juht Susanna Tomson. Kõlas noorte töötus: — Isamaa eest alati valmis!

Pärast aktust oli Naiskogu perenaiste poolt teises saalis kaetud ühislaud. Perenaiste nimel tervitas külalisi Asta Oksman. Nii esinejaid, külalisi ja perenaisi peeti meeles lilledega. Göteborgi ja Lääne-Rootsi koguduse esimees Vello Piirsalu avaldas tänu meelikõitva päeva eest.

Alingsås Tidning avaldas Eesti vabariigi aastapäeva pühitsemisest pikema, fotoga illustreeritud sõnumi.

Ärahüppaja paljastas ida spionaazhivõrgu

Londonis hüppas ära Lääne-Saksamaal töötav tshehhi ajakirjanik Svetozar Simko koos abikaasa ja pojaga, ning tunnistas, et ta on tegelikult Tshehhoslovakkia salajase politsei spioon. Ta paljastas niihästi tshehhi kui kaudselt ka vene spionaazhi teligitaguseid, nimetades Bonni 17 Tshehhoslovakkia saatkonnas töötava spiooni nimed. 65% saatkonna personalist olevat spioonid.

Simko paljastused näitavad, et tshehhi spionaazh Lääne-Euroopas on väga ulatuslik. Inglased on saadud andmed saatnud Lääne-Saksamaa vastuluurele. Muuhulgas teatab Simko salajastest peidukohtadest Saksamaal, kus on raadiosaatjaid, fotoaparaate ja raha. Need peidukohad oleksid sõja puhul läänesaksa geriljasõduritele varustamisbaasideks. Simko on andnud andmeid ka selle kohta, kuidas idas spioone välja õpetatakse.

Lääne-Saksamaa parempoolne opositsioon ründab seoses nende paljastustega valitsuse välispoliitikat. Spioonipaljastused näitavad, et idariigid nn. pingevähendamise ajal teevad ettevalmistusi sõjaks! Küsitakse, kas pärast seda kõike on võimalik võtta vastu Gustav Husakit külalisena Lääne-Saksamaal.

Arvatakse, et kahel kõrgemal Tshehhoslovakkia saatkonna ametnikul lubati Bonnist lahkuda Gutenbergi piibel. Ühe piibli väärtust hinnatakse 125 miljoni Belgia frangile.

Näeme ainulaadset vanade käsikirjade kogu 9—16 sajandeilt.

Tõhusad on arhiivimaterjali kogud. Näeme ka 30.000 köitelist raamatukogu eelmiseilt sajandeilt. Kogu trükiste ruum sisaldab 45.000 vana ja moodsat trükist, jooniseid ja pildiraamatuid. Ka moodne raamatukogu 9000 köitega on esitatud.

H. MICHELSON

Esinejaid ja kaastegalasi Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemisel Alingsåsis.

28 said "tuusiku" Eestisse

Väliseestlastega Kultuurisidemete Arendamise ühingul, KGB ja Moskva Välismaaga Kultuurisidemete Arendamise ühingu eriorganil pagulaste poole pöördumiseks, oli möödunud aastal, nagu ühingu aruandest selgus, 28 "külalist" lääne eestlaste hulgast, s.t. sellised, kes said priisõidu ja ülalpidamise. Kes need "ametlikud" külalised olid, ei selgu, sest nimesid ei nimetata.

— — —

Vabaduspäev Olofströmis

Olofströmi eestlased tähistasid Eesti Vabariigi aastapäeva 13. veebruaril jumalateenistusega kohalikus kirikus, kus jutlustas õp. Karl Laantee ja sellele järgnenud aktusega kiriku nägusates noorte-ruumides.

Avasõna ütles õp. Laantee, millele järgnes dr. Tiit Kauri sisukas ja paljusid meie maad ja rahvast puudutavaid aktuaalseid probleeme sisaldav aktusekõne.

Aktuse puhuks oli ruum kaunistatud meie rahvusvärvide, president Pätsi ja kindral Laidoneri fotode ja lilledega. Daamide poolt oli kaetud ka nägus kohvilaud.

Kõnele järgnes Ingalill Arro ettekanne tema 1976 suvel aset leidnud USA-reisist koos huvitavate diapositiividega, mille järele esitati lõpusõnas veel mäletusspildikesi EV aastapäevadest kodumaal ja lauldi lõpuks ühiselt rahvushümni.

— — —

REE esinduskogu istung

Esinduse Esinduskogu korraline istung toimub nädalavahetusel 12—13 märtsil Medborgarskola aulas (Upplandsg. 49) Stockholmis, Laupäevane istung algab vahetult pärast Kultuurrauhinna aktust, kl. 14. sisaldab päevakorrapunkte: aruanded (tegevus, majandus, revisjon), eelarve, valimised (Põhikiri par. 14 järgi: esimees, 8 juh. liiget + asem.) ja III Eesti Päevade küsimuse arutelu.

Pühapäeval, 13. märtsil, alg. kl. 13 on päevakorras: Vangistatud eesti vabadusvõitlejate abistamise küsimus ja vastava sihtasutuse loomise ettepanek, mida tutvustab Väliskomisjoni abiesim. Ants Kippar. Eesti keele ja kultuuri küsimusi uue kultuuripoliitika taustal — juhendaja Leelo Pukk. Sellejärgi toimub lalem aktuaalse olukorra arutelu ecloleväks tegevuseks.

Esinduskogu istung on avalik.

Göteborgi-aktuse külalisi ja korraldajaid. Vasakult istuvad: Bertil Hansson, pr. Hansson, Ingrid Osvald-Jacobsson, Bo Siegbahn ja Per Anders Örtendal. Seisavad vasakult: Juhan Sutt, Albert Ukareda, Gerhard Peet, Irma Adila, Aita Päts, Jüri Adila, Aino Miks, Göthe Persson, Bernhard Meria, Susanna Yomson ja Evald Lilleste. (EPL-foto Kopler).

Saksa marginaale:

Lääne-Saksamaa on muutunud asüülitaotlejate eldoraadoks

Tänu oma majanduslikule õitsengule, liberaalsele seadusandlusele ja eeskujulikule sotsiaalholdusele on Saksa Liiduvabariik kujunenud ihaldatud eldoraadoks asüülõigust taotlevatele põgenikele. Tuhanded põgenikud Ida-Euroopast, Aafrikast, Lähis-Idast, Pakistanist, Tshiilist, Vietnamist ja mujalt taotlevad iga aasta asüülõigust Saksa Liiduvabariigis. Ainuüksi Nürnberg-Zirndorfi laagris, kus pärast sõda asus eesti-läti segalaager "Valga", otsis läinud aastal 11.123 põgenikku asüülõigust. Võrreldes 1972. aastaga on see arv kahekordistunud. Tingituna ülemajutusest suleti nimetatud laager aastavahetusel ajutiseks uute põgenike vastuvõtuks. Ühtlasi otsustati kiirendada asüülitaotluste läbitöötlemist. Nagu teatas Baieri liidumaa siseministeerium, on Liiduvabariik eelistatud asüülmaaks eriti arengumaadest pärinevatele põgenikele.

Nii moodustasid läinud aastal idaeurooplased ainult 19 protsenti põgenike koguarvust. Seevastu tuli 26 protsenti põgenikest Pakistanist ja 27 protsenti Araabia riikidest. Nendest saavad pärast sageli aastaid kestnud menetlust asüülõiguse ainult 2—3 protsenti. Ülejäänud saadetakse sundkorras päritolumaadesse tagasi.

Ajalehtede andmeil otsivad paljud poliitiliselt mittesohustatud aafriklased ja aasialased Saksamaal asüülõigust, et ilma tööta paremini elada kui kodumaal, olgugi et laagris antav sotsiaalabi moodustab Saksamaa mõistes teoreetilise elatisminimumi. Paljud tagasisaadetud asüülõiguse otsijad reisivad vale nime all uuesti Saksamaale tagasi, kus kasutatakse asüülõiguse menetluse pikendamiseks varemaid kogemusi.

On mõistetav, et saksa võimud püüavad leida legaalseid vahendeid taolistest asüülõiguse otsijatest kiiremini lahtisaamiseks. Nii kavatsetakse kaotada kohtulik instants vastulauseks tagasilükkamise puhul. Laagris kuritegusid sooritanud välismaalaste asüülitaotlused tahetakse töötada läbi esimeses järjekorras, kusjuures põhjusetuit asüülõiguse otsijad saadetakse kiiremas korras maalt välja.

Tugevuselt teine armee Nato riikides, Bundeswehr, töötab kõigi eelduste kohaselt kujuneda lähemate aastate jooksul puht vabatahtlike armeeks, ehkki Saksamaal kehtib väeteenistuse kohustus. Ikka enam ja enam kutsealuseid keeldub väeteenistusest süüme ettekäendel.

Läinud aastal vabastati nimetatu põhjusel 40.634 kutsealust sõjaväeteenistusest. See on peaaegu 25 protsenti enam kui eelnenud aastal. Tänavu kavatsetakse vastava seaduse kehtestamisega kergendada väeteenistusest kõrvalchoidmist. Seni pidi iga sõjaväeteenistusest keelduja oma põhjuseid tõendama vastava küsitluskomisjoni ees.

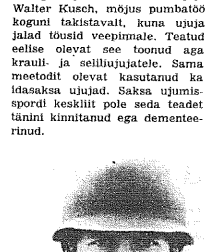
Kavatseva seadusega kustutatakse see menetlus. Iga kutsealune võib ise otsustada, kas ta soovib teenida Bundeswehris või mitte. Uus seadus kavandatakse nõnda, et see ei vaja Liidu Nõukogu kinnitamist. Selle seaduse jõustumisel kujuneb Bundeswehr sisuliselt vabatahtlike armeeks.

Ei ole mõeldav, et noored mehed, kes sageli teenivad oskustöölistena head palka, läheksid vabatahtlikult 15-ks kuuks Bundeswehri, kus nad saavad taskurahana 165 marka kuus. Riigikaitse vajadus on eriti kõrgema haridusega noortele ikka veel vöörsõnaks.

"TÄISPUMBATUD" OLÜMPIA-UJUJAD

Nagu alles tänavu selgus, kasutasid läänesaksa ujujad olümpiamängudel Montrealis ebatavalist menetlust kiiruse forsseerimiseks. Nagu seletasid mitmed olümpiaujujad, pumbati neile tund aega enne startimist kuni 1,8 liitrit õhku sooltesse. See pidi tagama keha tõusmise kõrgemale veepinnale ja suurema kiiruse. Kuidmedaleid see iseväärki abivahend siiski ei toonud.

Nagu jutustas rinnuliujuja Walter Kusch, mõjus pumbatöö koguni takistavalt, kuna ujuja jalad tõusid veepinnale. Teatud eelise olevat see toonud aga krauli- ja seiliujujatele. Sama meetodit olevat kasutanud ka idasaksa ujujad. Saksa ujumisspordi keskliit pole seda teadet tänini kinnitanud ega dementeerinud.

Kas Bundeswehris on tuleviksu vaid vabatahtlikud?

Küsimuse kohta võttis eitava seisukoha Rahvusvahelise Olümpiakomitee liige Walter Diem, kes soovitas ujujatel pumpamise asemel rohkem treenida.

TRAHV UUDISHIMU EEST ÕNNETUSTEL

Liiklusõnnetuste, tulekahjude ja loodusekatastroofide puhul on poliitseile ja arstlikule personalile nuhtluseks uudishimulikud, kes blokeerivad oma autodega ligipääsu päästemeeskondadele. Põhja-Saksamaal aset leidnud metsapõlemiste ja Põhjamere tammide purunemise tõttu tekkinud üleujutuste puhul oli nagu tavaks, et paljud võtsid ette pika autoretke, et sündmusi oma silmaga näha.

Nüüd on Schleswig-Holsteini liidumaas kehtestatud seadus, mille kohaselt võidakse päästetöid takistavaid uudishimulikke karistada kuni 10.000 margase rahatrahviga. Samasugune määrus on kaalumisel ka Baden-Württembergi maapäevas, kus kaalutakse uudishimulikele vajaduse korral rahatrahve kuni 3000 margani.

KOONDATUD LINNAD

Rohelise laua taga rajati aastavahetusel uus 162.000 e.anikuga suurlinn nimega Lahn. Nimelt ühendati administratsioonireformi raames Hessenis asuvad linnad Giessen ja Wetzlar koos 14-ne väiksema asulaga üheks linnaks. Mõlemad oma nime kaotanud linnad võivad vaadata tagasi üle 1000-de aastasele ajaloole.

Eestlastele tuntud Giesseni ülikoolis olid omal ajal õppejõududeks Justus Liebig ja Wilhelm Conrad Röntgen. Wetzlaris töötas kohtupraktikandina Johann Wolfgang Goethe.

VEEL EESTLASI TÖÖUKSUSTES

Sadade eesti meeste pagulastee kulges Saksamaal enne emigreerumist USA armee labor Service'i või Briti armee MSO teenistuses. Viimased eesti üksused saadeti laialt 1964 suvel. Pärast seda jätkas rida eestlasi teenistust veel säilunud saksa, läti, leedu ja albaania üksuste juures.

Nüüd — 30 aastat pärast armee abiüksuste formeerimist — teenib veel paarkümmend eestlast saksa ja leedu üksustes Ettlingenis, Schwetzingenis ja Mannheim-Käfertalis. Mõningaid eestlasi töötab veel Briti armee MSO-s.

Ettlingenis statsioneeruvas saksa pioneerpataljonis USA armee juures töötavad praegu ohvitseridena viis eestlast: kol. ltn. Olaf Bagger, kapt. Georg Pedajas, leitnandid Aldo Maasepp, Kalju Sügis ja Villem Tuttelberg. Nagu kuuldub usaldusväärsetest allikatest, saab kol. ltn. Olaf Bagger lähemail päevil saksa pioneerpataljoni ülemaks.

Olaf Bagger oli kuni 1964 eesti pioneerkompanii 8745 ülemaks. Selle kompanii veteranе elab arvukalt Ameerika mandril, nende hulgas ka endised kompaniiülemad: kpt. Animägi, major Eðor ja kpt. hurt. Viimane elab Torontos ning on praegu Saksamaal külaskäigul tütre juures. (KK/ME)

Tartu rektor Ararati mäel

USA menukas filmis "The Search of Noah's Arc" (Noa laeva otsingul) kujutatakse episoodi, kuidas 1829. a. Tartu ülikooli professor Friedrich Parrot korraldas teadusliku ekspeditsiooni Ararati tippu, kus seni polnud veel keegi käinud. Filmis häälidatakse Taryu õpetlase nime "Pärrou".

Johann Friedrich Parrot (1791—1841) oli arstiteadlane ja füüsik. Ta oli ülikooli rektoriks 1831—1833. Ta korraldas uurimisreisi Kaukaasia piirkonda, mille kestel oli ta ka Ararati mäetipu vallutajaks. Tema isa Georg friedrich Parrot (1767—1852) sai esimeseks Tartu ülikooli rektoriks pärast selle taasavamist. Oli rektoriks 1802—1813, mõned vahepealsed aastad välja arvatud.

Ararati mägi on tuntud piiblist seoses veeuputusega. Viimastel aastatel on tekkinud uuesti elav huvi Ararati vastu, kust on püütud leida Noa laeva jäänuseid. Veeuputus, millest jutustab piibel, on jäänud tänaseni teadlastele müsteeriumiks.

Väike-Asia rahvaste legendide järele veeuputus olevat toimunud 6000 aastat enne Kristust, kusjuures vihm oli kestnud 40 päeva ja 40 ööd. Rahvad kaugemal ida pool jutustavad, et veeuputus kestnud vaid 6—7 päeva. Juutide raamatus mainitakse, et suure laeva ehitas Noa. Hindude ja moslemi. legendides oli suure laeva ehitajaks Utnapishtim või Xisuthros. Väike-Aasia legendide järele Noa oli maabunud lõppeks Ararati mäel.

Veeputusest on legende ka skandinaavia rahvastel ja isegi indiaanlastel. Kui juutide legendi järgi veeuputus tulnud seepärast, et inimeste kurjus oli kasvanud suureks, siis babüloonia jutude järgi rahvas muutunud niivõrd kärarikkaks, et Jumal ei saanud enam magada. Seepärast laskнud ta rahva ära uputada.

Üldiselt oletatakse, et mingi looduslik katastroof pidi kunagi olema, millest jutud on levinud üle maailma.

Ararati mäge peeti Väike-Asias nii pühaks, et keegi sinna otsa ei julgenud ronida. Kui esimesena ronis Ararati tippu Tartu ülikooli rektor J.F. Parrot, ja see rahva keskel teatavaks sai, kirjutab Grodon Caskill ajakirjas "Christian Herald": siis tekkisid armeenlast keskel uued jutud — igaüks, kes suudab ronida Ararati tippu, elab 100 aastat vanaks. (VES).

Feliks Randel suri Eestis

Tallinnas suri 10. veebruaril 76 aasta vanaduses kunstnik Feliks Randel, iseseisvuse ajast tuntud "Päevalehe" karikaturist Redo-Randel.

Feliks Randel (end. Johansen) sai kunstilise ettevalmistuse venemaal Pensa ja hiljem Eestis Tartu Pallase kunstikoolis. Tema peaaladeks on olnud zharssportreed ja karikatuurid, kuigi ta hiljem tegeles ka maalimisega.

Vladimir Bukovski:

"Äritsemine idaga tasutud me verega"

LONDON — EPL — Äsja poliitiliste vangide vahetuse korras Nõukogude Liidust lääne pääsenud vastupanuliikumise tegelase Vladimir Bukovsky sulest ilmus "The Sunday Timesis", 9. jaan. 1977 pikem artikkel, mis koos pildiga võtab oma alla pooteist suurt ajalehe leheküljе. Selles jutustab ta, kuidas temast juba koolipoisi põlves sai vastupanu tegelasi, mille tagajärjel ta 12 aastat oma 36-est elunastast on veetnud vanglas, sunnitöölaagris ja närvihaigbs. Lõpus arvustab ta Lääne poliitikat Nõukogude Liidu suhtes.

Toome sellest mõned katkendid.

"Mõned meist organiseerisid streigi. Meil õnnestus sõna saata teistesse ümbriskonna laagritesse ja meie kõik alustasime 1974. aasta kevadel streiki. (Nõuti vangide olukorra parandamist.)

Meie streik oli ühenduses President Nixoni samaaegse külaskäiguga Moskvasse. Meil oli suur lootus, et USA hakkab nõudma reforme N. Liidus detente ja majandusliku toetuse tingimusena. Oli ju Kongress vastu võtnud sellekohase resolutsiooni. Enne Nixoni tulekut oli mitmeid vabastatud vaimuhaiglatest. Nixon aga lahkus seda küsimust puudutamata ja väljalastud viidi kohe jälle tagasi vaimuhaiglatesse. Ma pean teile ütlema, et Ameerika detente poliitika oli täielikult mõrvarlik arvestades inimõiguste liikumist Venemaal. See oli täielik reetmine. Igasugune äri Ida ja Lääne vahel on tasutud meie verega.

Enne detentei oli mõnesugust liikumist detsentralisatsiooni suunas. Majandustegelased, inseneрid, vabrikute direktorid ja kollektiivmajandite juhid said veidi enam iseseisvust. See lõppes kohe, kui Nixon nõustus Brezhnevi tingimustega. Lääne abi Venemaale tähendas seda, et kõik liberaalsemad taotlused majanduse alal täielikult maha suruti. Otsusi ei teinud eksperdid vaid partei ideoloogid. Lääs ei osutanud mingit tähelepanu meie inimõiguste liikumisele, mis on meil ainuke jõud, mis kasvab ja mida valitsus tõkestada ei saa.

Olen kuulnud Lääne poliitikuid ütlevat, et meie peaksime tunnustama "realiteeti". Nemad peaksid aru saama, et niisugune seisukoht on meile N. Liidus vastuvõtmatu. Minule tähendab arvestamine poliitilise realiteediga ühinemist Nõukogude kommunistliku parteiga või KGB-ga. Lääs ei tohiks tunnustada realiteete. Ta peaks tunnustama harilikke inimlikke väärtusi ja sundima ka teisi maid neid väärtusi hindama. Meile jätab see väga halva mulje, kui meie näeme Lääne lugupeetud riigimehi istumas sama laua taga mõrvaritega. On vastik näha mehi, kellele meie oleme alt ülesse vaadanud, endid nii alandamas.

Mõned ütlevad, et maailm on täis mõrvasid ja et Iraani shahhgi on mõrvar. Mina ei tea midagi Iraanist, aga mina tunnen N. Liitu ja tean, et Lääne seisukoht on väga vale. Ei tohi unustada Nõukogude juhtide mentaliteeti. Nemad tõlgendavad sellist käitumist Lääne nõrkusena, mitte hea tahte ja rahu soovina.

Ma mäletan, kui Helsingi kokkulepe 1975.a. augustis alla kirjutati. Olin siis Vladimiri vangla karistuskongis. Niipea, kui see oli alla kirjutatud, läks olukord halvemaks. Juba selle põhjal võisin ma öelda, et väljaspool oli midagi toimunud, ilma ühegi ajalehe või televiisorita. Lääs ei usu, kui närvilised Nõukogude juhid tema suhtes on. Ainuke põhjus, miks Vladimiri vangla ülemus meid ei lasknud peksta, oli see: ta teadis, et oleme poliitilised vangid ja et meil oli kontakte Läänega, kellega nad kartsid skandaali. Teistes vanglates toimub koledaid asju, palju halvemaid kui Vladimiri vanglas. Kuna Lääs ei taha sellest midagi teada, siis ei tähenda see ka vangla juhtkonnale midagi.

Mina isiklikult ei ole sotsialist ja ei ole minu asi ütelda, millise partei vene rahvas peaks valima, kui selleks peaks tulema vaba võimalus. Kui nad valivad sotsialistliku või isegi kommunistliku, tunnistan ma seda, kui see on rajatud seadusele ja õigusele, kusjuures mul on õigus mitte nõustuda sellega ja õigus vabalt väljendada oma vaateid. Ma ei usu aga, et kommunistlikel ideedel oleks veel poolehoidu pärast kõike seda, mis on juhtunud.

Midagi ei muutu seni, kuni Lääs tunnistab seadust "mitte sekkuda N. Liidu sisemistesse asjadesse." Selles seisab Helsingi kokkuleppe suurim häda: kuna see asub tunnustama status quo'd, mida Nõukogude juhid tahavadki. Tõsi küll, seal on paragraafid põhiliste õiguste ja informatsiooni vaba vahetamise kohta. Aga ma ei tea, kas teie kunagi hakkate kokkuleppe neid nõudmisi peale sundima, kuna Nõukogude seisukohalt on vaba informatsioon sekkumine siseasjadesse.

● Mis juhtus

ALTKÄEMAKSU EEST SURMA

N. Liidus hukati hiljuti vene mööblivabriku direktor, kes oli ühelt Shveitsi ärimehelt võtnud vastu altkäemaksu üle poole miljoni krooni suuruses. Katsed, saavutada talle armuandmist, ei õnnestunud.

Surmanuhtluse vastu pole N. Liidus seni keegi avalikult protesteerinud.

MIS NENDEGA TEHA?

Kuuldavasti peetakse Prahas nõupidamine kõikide Ida-Euroopa riikide juhtide vahel, koosoleku juhatajaks on Leonid Brezhnev. Nõupidamise tähtsamaks punktiks on küsimus: Millest taktikat kasutada teisitimõtlejate vastu? Probleem on eriti oluline läheneva Belgradi konverentsi tõttu.

VENEMAA LAIENDAB KALAPÜÜGIPIIRE

N. Liit teatas neljapäeval ametlikult, et N. Liit kavatseb alates 1. märtsist rakendada oma kalapüügipiirina 200 meremilli ulatust. Piiride laiendamine ei puuduta esalgu Läänemerd, Barentsi merd ja Musta merd, kus läbirääkimised teiste riikidega on pooleli.

Rootsi osas on eriti oluline asjaolu, et N. Liit soovib Rootsi kalapüügipiiri arvestada mandrilt, mitte Gotlandilt nagu Rootsi valitsus.

Praegune piiride muutmine puudutab eriti Jaapani kalurite huvisid.

KOREA NARKOOTIKA KA IDAS

Ida-Berliinist on väija saadetud sealse diplomaatkonna vanem, Põhja-Korea saadik, kes on salakaubitsenud Ida-Saksamaal narkootikaga. Tõenäoliselt on ida-saksa politsei saanud selle puhul andmeid lääne-saksa kolleegidelt.

Esinduse kultuuriauhinna üleandmine

Zhürii üksmeelse otsusega on tänavuseks Rootsi Eestlaste Esinduse kultuuriauhinna laureaadiks kuulutatud kontsertpianist ja kahe raamatu autor Käbi Laretei.

Kultuuriauhinna üleandmine toimub avaliku aktusel laup. 12. märtsil kl. 13.00 Medborgarskola aulas — Upplandsg. 49.

Aktuse avab Esinduskogu esimees prof. Hans Kauri. Zhürii esindajana peab peatoimetaja Juhan Kokla ettekande Käbi Lareteist kui kunstnikust inimesest ja Eesti tutvustajast. Auhinna annab üle Esinduse esimees dr Olaf Muruk ja lõpusõna on zürii alaliselt sekrtärilt Arvi Moorilt.

Lauraadi auks — ja ühtlasi esinduse 20. aastase tegevuse märkimiseks — toimub sama päeva õhtsl pidulik lõuna tantsuga Operaterassenil, alg. kl. 19.30. Osavõtt: 100:— Registreerida hiljemalt 7. märtsiks Esinduses — tel. 67 70 53, 67 67 32 või Irina Aug — tel. 21 84 46.

Mõttevahetus:

Ulatagem vennakäsi!

Vabas maailmas viibivate eestlaste kokkutulek Ülemaailmseteks Eesti Päevadeks on saamas traditsiooniks. Kaks korda on see toimunud teispool ookeani. Nüüd ollakse üldiselt arvamisel, et järgmine — Esto-80 — tuleks korraldada Rootsis. Selle vastu on esile toodud, et Rootsi eestlaskond oma sisemiste tülide tõttu ei suuda kokku leppida Esto-80 korraldamiseks.

Purelemist siin muidugi on olnud, seda ei saa salata. Vargamäe vaim kummitab ikka veel Taara tammikus. Oleks aga liiga palju öeldud, et Rootsi eestlaskond või organisatsioonid on tülis. Tegelikult ei hõlma "Rootsi tüli" rohkem kui ehk tubli tosina vanemaid, kivinenud põhimõtetega mehi, kes visalt ja isekalt on kindlustanud omale tugevad positsioonid eesti ühiskonnas.

Antagonistide tosin jaguneb umbes pooleks — võibolla ehk nõrga ülekaaluga Rahvusnõukogu-Komitee kasuks. Need viimased mohikaanlased on kõik, mis kunagistest tülidest alles on jäänud. Rootsi eestlaskond ei ole mõistnud neist vabaneda, sest iga pahega, mis tundub paratamatu, harjub inimene lõpuks.

Mida taotlevad eesti organisatsioonid? Nad taotlevad eestlaste koondamist, nende huvide kaitset ja eestluse alalhoidmist võõrsil. Noortele emakeele õpetamist ja noorte rahvuslikku kasvatust, eesti kultuuri viljelemist, eesti rahvale kodumaal inimõiguste nõudmist ning Eesti iseseisvuse taastamist. Kas mõni meie rahvuslik organisatsioon töötab nende sihtide vastu? Vaevalt!

Kuna kõigi rahvuskultuuriline ja suures osas isegi poliitiline sihiasetus on sama, siis ei ole mitte ainult koostöö mõeldav vaid nad on täiesti loomulikud liitlased üksteisele. Kui see praktilises elus nõnda ei toimu, siis ei ole selles süüdi organisatsioonid ja nende sihiasetus, vaid viga tuleb otsida mujalt.

Kui Leninit hoiatati Pariisi vene emigrantide eest, kellel oli raha ja head sidemed, siis olevat ta öelnud, et emigratsioon ei kujune kunagi probleemiks kuna emigrandid end ise hävitavad omavahelistes tülides.

Oleme kogeda võinud, et sel filosoofial on tõetera sees. Meil ei tarvitse ka kahelda selles, kes "Rootsi tülidest" kõige rohkem on röömu tundnud. Mõne targema ajavilte oleks küll võinud omale välja mõelda! –

Meie suuri organisatsioone juhivad poliitilised inimesed. Õige poliitik seab ühiskonna ja rahva huvid alati kõrgemale grupi ja sõprade huvidest. Toimides vastupidiselt, ta tekitab — kui kasutada dr. Looritsa sõna — "kambakraatiat". Meil on paremate puudumisel pääsenud rahvajuhtideks kunagise kaadri viimast jääki, kellest mõnelgi puudub kvalifikatsioon selleks kõrgeks ülesandeks. Mitmel juhul pole seepärast põhjust rääkida heast või halvast poliitikast vaid — halvast iseloomust. Tihtipeale jääb jonn viimaseks argumendiks. Ka jonn on Jumalast loodud, kuid mitte kuritarvitamiseks oma rahva vastu.

Paguluses on üles kasvanud ja juba keskikka jõudnud uus sugupõlv. Nende seas on küllalt intelligentseid, kõrgeima hariduse saanud ja kohalikus ühiskonnas vastutusrikkale positsioonile tõusnud isikuid, kes hästi võimalised oleksid omagi rahvusgruppi juhtima. Või kahtleb keegi sellest? Neid on kadedalt eemale hoitud kartuses, et mõni oma võimete tõttu võiks tõusta juhtivale kohale.

Heas tahtes, tuua oma panus rahvusliku võitluse hüvanguks, on noored pidanud kogema ignoreerimist ja isegi solvamist. Neid on koolmeisterdatud ja kamba solidaarsust ettekäändeks tuues neile peale surutud iganenud vaateid ja mõtteid purelemist. Ja siis kurdetud, et noored ei taha kaasa tulla. Neil tingimusil kindlasti mitte!

Kui algas Vabadussõda, juhtisid Eesti saatust noored mehed. Päts oli siis 45 a. vana ja noor kindralstaabi polkovnik Johan Laidoner ainult 35. Kui need mehed oleksid olnud pensionieelised, nagu meie praegused korüfeed, siis meil iseseisvat Eesti riiki vaevalt oleks olnud. Vana inimene kardab pauku ja hoiab murega endisest kinni.

Pagulasgeneratsioon! Tele aeg on tulnud üle võtta oma rahvusühiskonna juhtimine. Arge hoidke end pettunult kõrvale ega öelge, et teid ei võeta kuulda. Kuhu teid ka on valitud, pange end maksma ja võtke põhimõtteks, mitte kunagi puududa mõnelt koosolekult.

Ja kui teid valitud ei ole, siis laske end valida, sest demokraatlikus ühiskonnas on õigus kaasa rääkida ainult sellel, kes on valitud. Astuge välja ja kõrvaldage kõik, mis Rootsi eestlaskonnale aastakümnete vältel on olnud nuhtluseks.

Valige poliitilistele kohtadele põhimõtteliselt ainult nooremaid inimesi. Noored Esinduse saadikud! Teie käes on kord sellega algust teha, sest varsti tuleb Esinduskogu istung ja uue juhatuse valimine. Ärge magage seda maha!

Meil on arvukalt vanemaid inimesi, kes oma elutöö on põhendanud eestlusele. Ammutage nende elutarkusest ja olge nelle tänulikud selle eest! Kuid ärge säästke neid, kes tänu ei väärі. Igas organisatsioonis teatakse, millised isikud omale jonni ja tülitsemisega nime on teinud.

Neid ärge säästke! Hakake vastu, kui teid veenda püütakse. Ärge laske end sundida solidaarsuse nimel toetama neid, kel puudub arusaamine ja tahe koostöös eestlase ja eestlase vahel. Hüüdke vahele ja tekitage segadust!

Hääletage maha nende ettepanekud, vihastage neid ja rikkuge nende närvid! Tehke nad lõpuks auliikmeiks ja saatke nad koju!

Puhastage meie organisatsioonid ja siis ulatage üksteisele vennakäsi koostööks ja sõprus-eks. Ärge aidake mele põlisvaenlast mõttetu tülitsemisega vaid suunake pigemini oma energia ja panus oma kannatava kodumaa ja rahva teenimiseks. Mõelge järele ja saage teadlikuks sellest, et seda, mis teie sihtides ja soovides on ühist, on võratult rohkem kui seda, mis teid lahutab. Rookige välja väiklus, vaen ning "Rootsi tülid" ja siis kutsuge külla oma sõbrad üle kogu maailma järjekordseteks Ülemaailmseteks Eesti Päevadeks.

Esto-80 peab toimuma kui apoliitiline rahvuslik-kultuuriline üritus, mis korraldatakse kõigi Rootsi eestlaste ja nende organisatsioonide poolt ühiselt. Ainult siis võib loota selle õnnestumist. Veel ei tea meie, kas meil majanduslikke resursse on Esto-80 korraldamiseks.

Rahval on raha küll, kuid võibolla just mitte selleks otstarbeks! Kas meil on piisavalt energilisi ja oskustega inimesi seda tegema? Selle kohta peab seisukoha võtma Esto-80 Peakomitee, mille valimiseks on kokku kutsutud organisatsioonide esindajate koosolek 13. märtsil s.a.

Küll see asi nüüd muret teeb nii mõnelegi mehele. Mõni Esinduse mees muretseb, et ta ehk sunnitud on Komitee mehele terekätt andma ja Rahvusnõukogu või Komitee mees muretseb, et ta Esinduse mehega on sunnitud sama laua taha istuma.

Säästke neid sellest piinast! Ärge valige Peakomiteesse ühtegi isikut, kellest karta võib, et ta seal poliitikat tegema hakkab!

Neid isikuid ei ole palju ja poliitikamees ei ole pealegi kunagi suur töömees olnud. Selle ürituse jaoks on aga tublisi töömehi vaja.

Kuna Esto-80 on Rootsi eestlaskonnale vajalik rahvuslikuks äratuseks, siis tuleks teha kõik selle heaks korduminekuks. Meil on kunstnikke, teatrija muusikanimesi ning elav kirjastustegevus. Meil on laulukoorid ja lauljad, kel lauhrõõra südames. Meil on võimlejaid ja rahvatantsijaid ning ütlemata kaunid rahvariided.

Uusi laulukoore ja rahvatantsutruppe tekib juurde, kui Esto-80 saab reaalsuseks. Ärme ka unustame, et meil on rahvusvahelise kuulsusega inimesi nagu Käbi laretei, Ernst Idla ja Naan Põld, kes meeleldi on valmis tutvustama Eesti nime laiematele huilkadele. Kasutagem seda suurepärast võimalust!

Ja lõpuks — meil on noored, kelle ülesandeks saab eestlust alel hoida ja edasi kanda. Laskem neid koguneda siia, kus põlised Läänemere lained neile hällivaid tervitusi toovad nende esivanemate kodumaalt! Laskem neid koguneda siis, kui Põhjala päevad on pikad ja päikeseliised ning öid sumedalt hämarad.

Siis kui Koit kohtab Hämarikku kaugel taevakaarel põgusaks suudluseks, laskem neid koguneda ilule, laulule, tantsule ja röömule — nooruse romantika hurmas!

Kas lubame, et üksikud ätid meie noortele röömurikkujaiks saavad? Ei iialgi!

ALFRED PÕLDMA

Põhjalatütred Kalevipoeg ja Tõllinna lipkonnad Göteborgis annetasid Göteborgi Eesti Majale rahvuslipu, mis anti üle 20. veebr. Pildil moment lipu üleandmisest. Vasakul kõneleb Susanna Tomson, paremal E. Maja esindajad Harald Uussalu, Mart Mägi ja Villem Randmaa. (Foto Kopler).

Göteborgi Naiskoori kontsert

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgi Eesti Naiskoori kevadkontsert toimub tänavu laupäeval, 26. märtsil algusega kell 17.00 Stenhammari saalis (Götaplatsen).

Selle kontserdiga tähistatakse ühtlasi koori 10-aastast tegevust. Kavas, koosnev eesti, soome ja rootsi helitöödest, on osa laule, mis kanti ette koori esimesel kontserdil 1967. Neli laulu esitatakse esiettekandes.

Kontserdi solistiks on meie rahvusvaliku kuulsusega kontsertpianist Käbi Laretei, kes leidis võimaluse tulla pika aja järel esinema göteborglastele.

Kontserdi pääsmed (á 18:—) on müügil Naiskoori ja Meeskoori liikmete käes ning Eesti Komitee Göteborgi osakonna büroos Eesti Majas. Eeltellimised telefonil 031/88 11 46 (pr. Seimre).

Kuna Stenhammari saali kohtade arv on täpselt piiratud, siis on soovitav, et kontserdi pääsmed lunastataks eelmüügil aegsasti. Pärast 13. märtsi lähevad ülejäänud pääsmed müügile ka rootsi avalikkusele.

Ses seoses võib juhtuda, et enne kontserti pole enam võimalik kohapeal pääsmeid saada — seda selika palutakse lahkesti arvestada. Täiendavaid teateid kontserdi kohta ilmub edaspidi.

Muusika-ala stipendium

Lembit Tuuliku nimelisest stipendiumi fondist kuulub 1977 välja aandmisele 5.500 krooni suurune summa ühele kõrgemas muusikakoolis õppivale eesti noorele.

Stipendiumifond asub Eesti Laenu-Hoiuühisuse juures, kuhu tulevad saata sooviavaldused stipendiumi saamiseks hiljemalt 15. märtsiks.

Lembit Tuulik surі Norrköpingus 1972.a. Testamendis määras ta osa järele jäänud varandusest omanimelise stipendiumifondi loomiseks, mille tuludest antakse igal aastal üks stipendium mõnes Rootsi kõrgemas muusikakoolis õppivale eesti noorele.

Tuulik omas juba lapsepõlvest peale suure huvi ja ande muusika vastu. Kitsad majandusilukud olud ei jubanud aga teda lemmikalist haridust omandada. Seepärast oli ta viimaseks sooviks jõudumööda aidata teisi noori.

Koos käesoleva aasta stipendiumiga on temanimelisest fondist antud teotusi 15.000 krooni ulatuses.

Lembit Tuuliku viimane soov peaks olema eeskujuks ka teistele kaasmaalastele. Jäädvustates enda mälestust seeläbi, et suunata vähemalt osa varandusest mõneks südamelähedaseks eesmärgiks enda viimases soovis — testamendis.

Columbias Marylandis osariigis USA-s suri 10. veebruaril Tea Mai Winer, n-na Käär, sünd. 4. veebruaril 1936 Tallinnas.

Minnesotas USA-s suri 3. veebruaril Erich Priskar, sünd. 19. septembril 1914 Viru-Jaagupis.

Spordist idas ja läänes

SYDNEY (MK) — Brisbane "The Courier-Mail tõi 11. jaanuari numbris silmapaistvas esituses vene sporditegevuse üksikasjuist, millest kõneles eestlasest spordi eriteadlane dr. Reet Howell, neiuna Nurnberg. Austraalia Tervise, spordi ja meelelahutus nõukogu aastakongressil Queenslandi ülikoolis. Samuti märkis leht, et dr. Howell on eestlane ning kehalisekasvatuse dotsent San Diego ülikoolis USA-s, kelle erialaseks tegevuseks on vene sportliku tegevuse uurimine.

Oma loengul Brisbaneis oli dr. Howell tähendanud, et Venemaal osutatakse rohket tähelepanu spordile, kus koolides on kehalisekasvatuse tunde nädalas kahel korral, mõlemil korral kahetunnilise kestvusega. Kui mõni õpilane osutab teatava spordi a.a. silmapaistvust, kuid seliest siiski ei ole ise huvitatud, siis sunnitakse teda selleks.

Tipp-sportlased on muudetud "masinateks", millega on võetud sportimise võiu. Samal ajal kasutatakse sportlasi poliitilisteks eesmärkideks. Neile maksetakse riigi poolt palka ja nad töötavad 11 kuud aastas.

Dr. Howell tähendas, et eelolevaid olümpiamänge Moskvas 1980 kasutavad venelased propagandalisteks eesmärkideks nagu seda tegi Hitler 1936 Berliini mängudel.

Karin Saarsenilt ilmus ta viies luuletuskogu

Karin Saarseni sulest ilmus Eesti Kirjanike Kooperatiivi kirjastusel ta viies luuletuskogu "Üksilduse aastaajad", mis muuhulgas sisaldab ka aktuaalset ajalulet.

Luuletaja on möödunud sügisel võetud vastu ásjaasutatud Rahvusvahelisse Poeetide Akadeemia, The International Academy of Poets asutajaks liikmeks (neid on kokku 100). Pärast registreerimist ja vastava põhi kirja väljatöötamist saabus Karin Saarsenile vastav liikmekaart. Inglise seaduse kohaselt võivad akadeemiate ja organisatsioonide liikmed, akadeemiliste kraadide ja aumärkide omanikud oma kuuluvust lühendusena perekonnanime järel välja kirjutada. Antud korral oleks need tähed F.I.A.P.

Akadeemial on oma bülletään ja ajakiri, milles liikmed võivad avaldada oma ja ka mitteliikmete luulet inglise keeles. Karin Saarsen, kes varemalt on tõlkinud eesti luulet inglise keelde, loodab Akadeemia kaudu tutevikus avaldada meie vanema- ja nooremapõlve poeetide loomingut, nii et see pääseks suurema rahvusvahelise foorumi ette.

Teatavasti võitis Karin Saarsen kolm aastat tagasi International Biographic Center poolt korraldatud luulevõistluses auhinna, pääsedes selle tõttu nimetatud keskuse nimistusse. Selle kaudu tekkis kontakt Roomas asuva Centro Studio e Scambi Internationali (Rahvusvaheline Teaouste ja Kultuuri Keskus), kes oktoobris 1975 valis ta oma rahvusvahelise komitee liikmeks.

Göteborgi PK peakoosolekust osavõtjaid. Ees keskel laua kõrval esimees Elmar Aibast. (Foto Valter Murelik)

Ameerikast

President Carter esitas Kongressile eelarve, milles riigikaitse kulud on suuremad kui eelmisel aastal, kuid 3 miljardi dollari võrra väiksem kui end. presidendil Fordi poolt esitatud eelarves. Kokkuhoidu tehakse võitluslennukite arvel.

Esindajatekojas on juba enam kui 80 rahvaesindajat liitunud aktsiooniga, takistada Kongressi liikmete palga kõrgendamist ettenähtud 30 prots. võrra. Kui aktsioon on edukas, jäävad palgakõrgendusest ilma ka ministrid, kohtunikud ja teised kõrgemad ametnikud.

End. välisminister Henry Kissinger sõlmis Bostonis asuva kirjastusfirmaga Little, Brown & Co. lepingu, mille põhjal Kissinger kirjutab oma mälestused väljaandmiseks firma poolt ja saab käsikirja eest 2 milj. dollarit.

Põrandaaluste terroristide poolt San Franciscos korraldatud pommiplahvatuste tagajärjel on linnapeale isiklikult ja linnavalitsuse keskustele seatud katkematu politseiline kaitsevalve.

Göteborgi Põllumeeste Kogu peakoosolekult

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgi Põllumeeste Kogu korraline peakoosolek toimus laupäeval 12. veebruaril Göteborgi Eesti Majas Eesti Seltsi ruumes.

Koosoleku avas esimees Elmar Aibast tervitades koosolekust rohkearvuliselt osavõtjaid, edasi andes ka EPK Rootsi Esinduse esimehe ja peasekretäri ning Göteborgi PK liikme Rudolf Schmuuli, samuti EPK aulilkme ja Göteborgi PK liikme praost Nikolai Raagi tervitused.

Koosoleku rakendamisel valiti ühel häälel koosoleku juhatajaks Valter Murelik, protokollijaks Elmar Märtin ja häälte lugejateks, ühtlasi protokolli kinnitajateks V. Põlder ja P. Koger.

Tegevus- ja kassaaruanne 1976 a. kohta näitab, et juhatus on tegevuskavas ettenähtud üritused läbi viinud. Nii toimus "Koitjärvel" traditsiooniline suvepidu, Võidupüha ja jaanipäeva tähistamiseks ning sügisel lõikuspidu. Koos lõikuspeoga toimus EPK Keskjuhatuse korraldusel Eesti Põllumeeste Kogude Esinduse Paguluses restaureerimise 25. aastapäeva aktus, mille eeltöödd kohapeal tegi Göteborgi PK juhatus. PK on oma esindaja kaudu, kelleks on alati olnud esimees E. Aibast, osavõtnud kohapealsetest üldrahvuslikest üritustest. Eelseisvaa üldlaulupeo toimkondades on rakendunud kolm PK liiget.

Kassaaruanne, kassa seisuga 31. dets. 1976 3.813:57, millest 3.000:— hoiul Eesti Laenu- ja Hoiupangas, oli tasakaalus 9.410:57 peal. Revisjonikomisjon leidis asjaajamise olevat eeskujulikult korras. Rahaliselt on toetatud Tallinna lipkonda, "Koitjärvet", Göteborgi Algkooli hoolekogu, Eesti Sõjajnvaliidide Kapitali ja REE-d jõuluterviituste avaldamisega, kokku 420:— ulatuses. Aruanded kinnitas koosolek ühel häälel, ühtlasi avaldades tänu juhatusele ja pidude perenaistele, kes väsimatult on hoolitsenud peolaudade eest.

Liikmemaksuks 1977 määrati juhatuse ettepanekul, töötajaile 10:— ja pensionäridele 6:— aastas. Koosolek kinnitas 1977 tegevuskava, mis näeb ette iga-aastaste traditsiooniliste ürituste korraldamist ja muudele üldrahvuslikele üritustele kaasa aitamist ning eelarve tasakaalus 5.700:—.

Juhatusse valiti ühel häälel tagasi Elmar Aibast, Gunnar Hein, Elmar Märtin, Edgar Sõster ja Albert Uukareda ning kandidaatideks Valter Murelik ja Oskar Kopler. Revisjonikomisjoni valiti tagasi Tamara Põlder, Andrei Murro ja Paul Riiner ning kandidaatideks Aleksei Jürimäe ja August Tamm.

Lõpuks võttis koosolek üksmeelselt vastu järgneva sooviavalduse: "1972 ja 1976 peetud ülemaailmsed Eesti Päevad, Kanadas ja USA-s on näidanud, et sarnased kokkutulekud on väga tarvilikud rahvuse alalhoiu seisukohast. On otsustatud, et järgmised Eesti Päevad toimuvad 1980. Peame loomulikuks, et need peetakse Rootsis. Sellega peame ülemaailmset maade vahelist sidet ja on ergutuseks Päevi korraldava maa eestlaskonnale. Eeltöödega tuleks kohe alustada."

Kiirele asjalikule ja üksmeelsele koosolekule järgnes omavaheline koosviibimine perenaiste poolt laetud kohvilauas.

MÄRT

†

Minu armas abikaasa

Erich Vast

Sünd. 27/1 1907 Haapsalus

Surn. 27/2 1977 Nackas

Sügavas leinas

ALIDE

OMAKSED
kodumaal ja Kanadas

Matusetalitus toimub reedel, 11. märtsil kell 13.00 Bollmora surnuaia kabelis.

†

Meie kallis

Erich Vast

Sind mälestame leinas

EHA ja ENN

RAIVO ja ANN CHRISTIN

PETER ja ERIK

AARE

Muld ei mälestusi kata!

†

Armast head sõpra

Erich Vast'i

mälestavad sügavas leinas ja avaldavad kaastunnet tema abikaasale raske kaotuse puhul

IDA ja PAUL LAAN

LISBETH ja TOIVO LAAN

LINDA ja AUGUST PAHK

ELLA ja EDUARD RÖÖMUSMÄGI

THERESE ja ARTUR SANDER

ELLA SAARNAK

HILDA ja ARTUR TUISK

†

Surma läbi lahkunud

Marta Roosa't

mälestavad kurbuses

HELDUR ja MIRALDA
perekonnaga Rootsis

KOSTI ja LEIDA
perekonnaga Eestis

†

Armast, suuremeelset noorepõlvesõpra

Relie Paaver'it

mälestab kurbuses

HILDA KURTZ
Vancouveris

Toetage. . .

Alg. lk 1

käesolev üleskutse leiab rootsi eestlaste kaasaaitavat tähelepanu.

Kuna toetajate nimed trükitakse laulupeo kavateosese, siis palume toetuste lubamisega rutata ja summad hiljemalt 1. sprilliks sisse maksta postiarvele nr 77 78 88-8, VIII Eestlaste Üldlaulupidu Rootsis, c/o Hansen, Mårdgatan 12, 421 71 V. Frölunda.

Rootsi. . .

Alg. lk. 1

daks kompartei lõhenemine võib-olla seda, et järgmistel valimistel 1979 ei suuda kommunistid saavutada nn. 4-protsendi piiri, mis on vajalik riigipäevale saamiseks.

Seega võib teoreetiliselt tekkida ainulaadne olukord, kus riigipäeval pole ühtki kommunistlikku esindajat.

Olukord on tegelikult mõtlemapanev ka sotsiaaldemokraatidele, kes seniajani on koos vpk:ga moodustanud nn. vasakpoolse bloki ja alnuüksi Rootsi kompartei abiga püsinud võimul.

Kui kommunistid enam riigipäevale ei pääse, on ka sotsiaaldemokraatide lootused järgmisi valimisi võita kaunis kahtlased.

• Leinateated

†

Paul Bernadt

Sünd. 7/5 1905 Kose-Lükatil

Surn. 25/2 1977 Stockholmis

Mälestavad sügavas leinas

POEG JUHAN
abikaasaga

VEND OSKAR
abikaasaga

ÕED ja VENNAD
perekondadega kodumaal

Matusetalitus toimub reedel, 18. märtsil kell 15.30 Hoppets kabelis Metsakalmistul.

†

Mele armast

Mai-Kaja

Sünd. 14/5 1988 Eestis

Surn. 28/2 1977 USA-s

leinab

PEREKOND AULE

†

Minu kallis ema

Aliide Peets

N-na Liiv

Sünd. 17/9 1890 Järvamaal

Surn. 23/2 1977 Tallinnas

Mälestab sügavas leinas

POEG MEEME

Raskusi. . .

Alg. lk. 1

saateajast ja majanduslikest ressurssidest.

Nii on saated olnud suunatud eeskätt mõnede suuremate sisserändajate gruppide poole, kes rootsi olusid ei tunne ja keelt oskavad puudulikult — jugoslaavlased, kreeklased ja türklased. Raadioheff lisab, et suurele soomekeelsele grupile on Sveriges Radio annud juba aastaid tagasi ulatusliku teeninduse, seda eriti ringhäälingu poolel. Ka TV-s on suurendatud soome TV-saadete programmide ja uudistesaadete edasiandmist. TV on andnud edasi saateid ka teistes keeltes.

Otto Nordenskiöld lisab:

Sveriges Radio ei näe praegu võimalusi suurendada regulaarseid sisserändajatesaateldteistele keelegruppidele peale eelnimetatute. See ei tähenda endastmõistetavalt seda, et neid gruppe üldistes programmides ei käsitletaks.

Sveriges Radio leping uline kohustus valgustada kaasaja sündmusi tähendab seda, et nende probleemid teiste rootsi kaasaja ühiskondlike probleemide kõrval leiavad valgustamist aktuaalsetes, ühiskondlikes ja kultuurilistes programmides.

Sveriges Radio organisatsiooni juures on programmiühikud ise need, kes otsustavad oma programmide sisu üle. Nad otsustavad iseseisvalt, kuidas lepingu raamides ressursse jagatakse mitmesugustel programmialadel ja vastavates saadetes.

Olen sellepärast raadio, TV-1 ja TV-2 juhtkondadele ja kõikidele piirkondadele saatnud koopiad kõikidest kirjadest vastavate soovidega — eriti eestlaste osas — mis on meile saabunud.

"EI OLE VAJA SUURI RESSURSSE"

Raadioheffile on vastanud Stockholmi Eesti Ühingu esimees Alex Miilits, kes konstateerib, et raadioheffi vastus ei rahulda eestlasi. Kõigepealt ei ole nn. prioriteeritud grupid suuremad kui eesti vähemus. Ja majandusliknud raskused ei ole põrmugi ülepääsmatud. Kui vaadata raadio ajaviitemuusikat, siis maksab see 2500 krooni tunnis.

Kaks pooletunnilist eesti saadet kahe kordusega annaksid kaks nädalatundi, mis tähendaks 5000 kroonist kokkuhoidu ainuüksi STIM-i rahades (autoriõiguse tasud). Aastas oleks kokkuhoiusumma 260.000 krooni. Sellega saaks palgata 2 täistööjõuga toimetajat ja sekretäri. Eesti saated ei vaja suuremat personali.

Oleme muidugi tänulikud, et olete meie kirjad edasi saatnud raadiole, TV-1-le ja TV-2-le. Kuid see on vaid vastutuse ja otsustamise veeretamine oma alluvatele, ütleb Miilits ja küsib, millised oleksid siis praktilised võimalused vähemalt ebakorrapärasteks programmideks eesti keeles.

Kelle poole tuleks pöörduda? Senini ei ole nimelt näha olnud mingeid praktilisi resultaate. Kui Stockholmi Eesti Ühing kuu alguses korraldas pressikonverentsi nõukogude teisitimõtlejate Amalriki ja Vaginiga, siis olid küll TV ja raadio kohal, kuid TV ei saatnud midagi ja raadio ainult 2,5 minutit, kuigi küsimus tohtis olla huvitav ka rootslastele.

"See on muidugi väid üks näide erinevate toimetuste iseseisvusest ettevõtte juhatuse vastu. Kuid sel juhul ei oma meie kirjade edasisaatmine nedele mingit konkreetset tähendust," ütleb ühingu esimees.

Maleturniir "Tallinn 77"

Suurmeister Paul Kerese mälestuseks toimub tänavu teist aastat rahvusvaheline maleturniir nimetusega "Tallinn 77".

Rootsist võtab osa A. Ornstein, Soomest P. Potiainen, kohalikest eestlastest Ivo Nei, H. Kärner, V. Heuer ja H. Pohla, lätist eksmaailmameister Mihhail Tal, vene suurmeistrid O. Romanishin, David Bronstein, Ida-Saksamaalt W. Uhlmann, Lääne-Saksamaalt W. Unzicker jt.

Osavõtjaid on veel Jugoslaaviast ja Tshehhoslovakkiast. Kohtunikeks on omaaegne leedu malekuulsus Mikenas ja eestlane Vahessar.

Löpp. . .

Alg. lk 1

imperialistlike püüdluste vastu.

Samal päeval toimus samasisuline demonstratsioon ka Lundis 500 osavõtjaga. Selle demonstratsiooni juures oli huvitav eriti asjaolu, et Ida-Euroopa opositsiooni mahasurumise vastu protesteerijaiks olid just vasakpoolsed organisatsioonid.

Vaatamata parteijuhatuse protestidele olid isegi kohalikud noorkommunistid VPK-st protesteerijate hulgas. Korraldajaks oli Sotsialistlik Ida-Euroopa Komitee, kes oli veel kogunud noorsotsiaaldemokraadid (SSU) ja maoistid.

Loosungitel seisis: "Solidaarsus sotsialistliku opositsiooniga Ida-Euroopas, "Löpetage Chartа-77 allakirjutajate tagakiusamine", "Organisatsiooni- ja streigivabadust!" jne.

Parteijuhtkonda trotsinud VPK-noorsoolliitlased võtsid vastuseks vastu resolutsiooni, et nad demonstreerivad ainult murest sotsialismi pärast, kui inimõigusi ja demokraatiat rikutakse.

See oli esmakordne juhus Rootsis, kus VPK esindajad võtsid osa demonstratsioonist nn. "sotsialistlike maade" vastu".

Kohaliku elu

BORÅS

Peakoosolek

Borási Eesti Pensionäride Ühingu korraline aasta peakoosolek peetakse 20. märtsil kl. 15 Moderaatide ruumides, Skolgatan 21. Päevakorras avamine ja rakendamine, 1976 tegevuse ja rahaline aruanne, 1977 liikmemaksu määramine, 1977 tegevuskava ja eelarve, valimised põhikirja järele, kohapeal üles tõstetud küsimused ja läbirääkimised.

Pärast kohvilaud, kõik liikmed teretulnud.

ESKILSTUNA

Peakoosolek

Pühapäeval, 6. märtsil kl. 13.30 toimub Eskilstuna Eesti Seltsi korraline peakoosolek "Vaba aja veetmise majas" (Fritidsgården) bussijaama juures, sissekäik V. Storgatanilt. Päevakorras avamine ja rakendamine, aruanded, liikmemaksu määramine, tegevuskava ja eelarve, valimised ja koosolekul algatatud küsimused. Kui nimetatud kellaajaks kvoorumit kokku ei tule, peetakse uus koosolek pool tundi hiljem ja on otsusevõimeline osavõtjate arvule vaatamata. Juhatus loodab, et seltsi liikmed rohkearvulisellt koosolekust osa võtavad.

GÖTEBORG

Koguduse kohvilaud

Gbg-Lääne-Rootsi kog. jumalat. on Kristiine kirikus 6. märtsil kl. 14, millele järgneb koguduse kohvilaud koos käsitööde loteriiga ja müügiga Toomkiriku koguduse majas, Kyrkogatan 28, 2 tr. Tere tulemast!

STOCKHOLM

Ühisabi Naisringi koosolek

Sihtasutus Ühisabi Naisringi aasta-peakoosolek peetakse kolmapäeval, 9. märtsil kell 17.30 Ühisabi ruumes. Diapositiivid Egiptusest. Teretulemast kõigile!

STOCKHOLM

Peakoosolek

Parempoolse ühingu peakoosolek toimub neljapäeval, 17. märtsil kl. 18 E. Maja suures saalis, Walling. 34. Kavas peakoosolek põhikirja kohase päevakorraga ning ettekanne politilisest ohukorrast. Moderata Samlingspartieti riigipäevalikmelt Bertil af Ugglaselt. Kohvilaud.

Juhatus loodab kõikide liikmete osavõttu." Tere tulnud on ka ühingu sihtidele sümpatiseerivad aatekaaslased.

Külastage EESTI MAJA WALLING. 34-I

Maailma kalleimad palgad Rootsis

Rootsi tööliste palgad on praegu kõrgeimad maailmas, näitab Rootsi Tööandjate Ühingu poolt tehtud statistika. Rootsi keskmine tunnitöötasu on praegu 36,40 (1970 oli see 15.60). Norras on tunnitöötasu 34.10 (1970 - 12.90), USA-s 30.50 (1970 - 22.00), Lääne-Saksamaal 28.10 (1970 - 12.60), Jaapanis 16.50 (1970 - 5.70), Inglismaal 14.30 (1970 - 8.70). Kaasa on arvatud sotsiaalkulud, tööandjamaks jne.

Ka arvestades valmistatud üksuse kaupa on Rootsi töökulud tõusnud kõige rohkem võrreldes muu maailmaga. 1975-76 tõusid töökulud Rootsis 14,5% USA-s 8,9%, Jaapanis 4,2%, Lääne-Saksamaal 1,5%. Langenud on need kulud Inglismaal 4,2%, Itaalias 3,7% ja Prantsusmaal 1,2%.

Keskmine töökulude tõus väljaspool Rootsit on 3,7%. Rootsi kulude tõus on üle 10% kõrgem kui mujal.

Kahe aasta jooksul on Rootsi tööliste palgad tõusnud 22 protsenti rohkem kui teistes Rootsiga võistlevates tööstusmaades.

Tööandjate Uhing (SAF) ennustab, et Rootsi palgad püsivad kõrgeimad maailmas, kui midagi ei juhtu Rootsi valuutaga.

KIRIKLIKKE teateid

EV. LUTH. KIRIK

STOCKHOLM: Jakobis 6/3 palvep. jumalat., kog. õp., karjasekiri, armulaud, orelil Klisk, laululehed.

GÖTEBORG: Kristiines 6/3 kl. 14 palvep. jumalat., karjasekiri, õp. Vaga, orelil Strömberg, laulur. Pärast Toomkiriku kog. majas Kyrkog. 28 kohvilaud, käsitööde loterii ja müük.

HALMSTAD: Olaus Petris 13/3 kl. 14 paastuaja jumalat., karjasekiri, õp. Vaga, orelil Ström, armulaud, laulur.

OLOFSTRÖM: Kirikus jumalat. 13/3 kl. 14, õp. Laantee, jutlustab usut. üllõpilane Jaak Reesalu, orelil Johari.

SOOME ORTODOKSKIRIK

GÖTEBORG: KFUK majas Parkg. 11 õhtuteen. 5/3 kl. 17 ja 6/3 samas liturgia, ülempr. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Bråvallag. 11 pühapäevakool 6/3 kl. 10, kl. 11 jumalat., Alan Laur, lauluettek. 8/8 kl. 19 kooriharjutus.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 jumalat. 6/3 kl. 14, Loogna, Kristuse surma mälest.

ALINGSÅS: KFUM, Östra Kyrkog. 8 B jumalat. 13/3 kl. 11, Milder.

ESKILSTUNA: Nelipühi Kirik, Smedjeg. 23 jumalat. 6/3 kl. 16, Lindma ja Laurid könes ja laulus.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 6/3 kl. 11, Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 jumalat. 5/3 kl. 15 Faltis, 6/3 kl. 15 Milder, Faltis, soolo- duett- ja koorilaule, Kristuse surma mälest. 9/3 kl. 13 nädalakoosolek, Nilholm.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 6/3 kl. 11 Nyman ja Kristuse surma mälest. Piibli- ja palvet. 5/3 kl. 15 ja 9/3 kl. 13.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26 jumalat. 6/3 kl. 13, kohal. vennad.

Tass süüdistab balti pagulasi

N. Liidu teadeteagentuur Tass, millise ülesandeks on Kremli ametlike seisukohtade levitamine, pühendas ühe oma informatsiooni balti pagulasgruppidele ilmses ühenduses Läänes veebruaris tähistatavate Leedu ja Eesti iseseisvuspäevadega.

Mh. süüdistab Tass ka Ülemaailmset Eesti Keskmõukogu "pingelõdvenduse vastases tegevuses" artiklis, mis kannab pealkirja "Balti kodanlikud natsionalistid pingelõdvenduse vastu".

N. Liidu teadeteagentuur kirjutab:

— Baltikumis sündinud kodanlikud natsionalistid on raevunult Helsingi vaimsuse kehtimapaneku ja pingelõdvenduse vastu. Nendele tulemustele jõudsid teadlased kulmest Balti nõukogude vabariigist, Eestist, Lätist ja Leedust nende kollektiivses teoses "Reaktsioonilised emigrandid pingelõdvenduse vastaste teenistuses".

Ulatuslik uurimistöö pühendati emigrantide organisatsioonide tegevusele, esmajoones USAés, Kanadas, Saksa liiduvabariigis, INglismaal, Rootsis ja Austraalias.

Kommenteerides teadlaste uurimistööd, ütles Läti teaduste akadeemia president ja Läti Ülemnõukogu presiidiumi esimehe asetäitja Aleksandr Drizulis, et "Vabade Lätlaste Maailmaföderatsioon", "Leedu Ameerika Nõukogu", "Ülemaailmne Eesti Keskmõukogu", Ühendatud Balti Ameerika Komitee" ja teised niisugused organisatsioonid ikka veel säilitavad külma sõja joont ja teevad kõikvõimaliku pingelõdvenduse takistamiseks:

Üheks teeks, kuidas nad võitlevad HElsingi vaimu vastu ja takistavad rahvastevahelist vastastikuse arusaamise ning usalduse kasvu, on laimukampaania, mis suunatud nõukogude Balti vabariikide saavutuste vastu.

Kuidas on asjade tõeline seis Baltikumis? Pärast II maailmasõda olid nõukogude Balti vabariigid kõige rohkem kannatanud territooriumide hulgas, jatkas Drizulis. Nende rasdu kõik vennalikud rahvad Lätile, Leedule ja Eestile suurt abi nende majanduse restaureerimiseks.

Tagajärjeks oli, et Balti vabariigid ületasid tunduvalt teisi vabariike ülesehitustöö tempo ning ulatuse poolest. Kui kapitali investeeringud aastal 1940—1970 kogu N. Liidus tõusid 12,6 korda, siis Balti vabariikides oli tõus 58 korda.

Teine näide: nõukogude võimu kestvusel tõusis Läti, mis varem oli imperialistlike riikide ripatsiks ja tootis põllumajanduse produkte ning toormaterjali, kõrgelt arenenud tööstusega ja põllumajandusega vabariigiks, milles on arenenud teadus ning kultuur.

Läti tööstus, mis tegelikult loodi uuesti teiste nõukogude vabariikide vennaliku abiga, annab nüüd 40 korda rohkem toodangut kui enne sõda. Vabariigis on sisestulek iga elaniku kohta üks kõrgemaid N. Liidus.

— Nii lõõkkab Aleksandr Drizulis raamatu autorite pooli esitatud faktidega täielikult ümber emigrantide valeväited "Balti vabariikide ekspluateerimisest Moskva poolt" öeldakse Tass'i informatsiooni lõpus (VVES)

• Eksamid

Andres Loor, 19, lõpetas täiskasvanute gümnaasiumi loodusteadusliku haru Stockholmis. Ta valis täiskasvanute gümnaasiumi vormi, kuna see lubab aega paremini ja rätsionaalsemalt jaotada. Töödistsiplliin on palju parem kui tavalises gümnaasiumis, aga konkurents on kõva, kuna kõik tahavad edasi õppida.

Ühisabi pakkide vahendus

Saadame riietusesemete- ja toidupakke tolli ettemaksmisega. Laost saadaval villased riided, Jersey crimplen, vihmavarjud jm.

Omad pakid saata: Estniska Samhjälpen, Box 15 112, 104 65 Stockholm.

Büroo asub: Kvarngatan 3 B, Stockholm. Tel. 08/42 35 53. Avatud kl. 10—17, laupäeviti suletud.

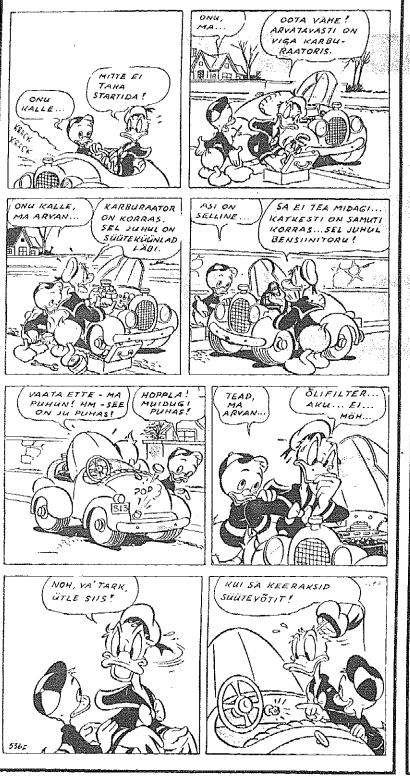
Nõudke tollide ja standardpakkide nimekirja!

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

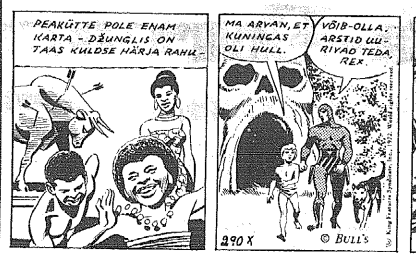
Piilupart Kalle

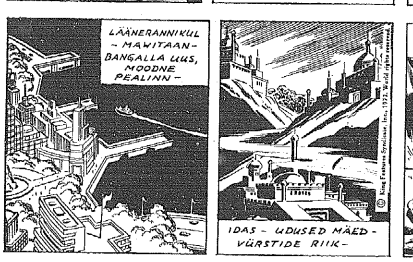
Fantoom

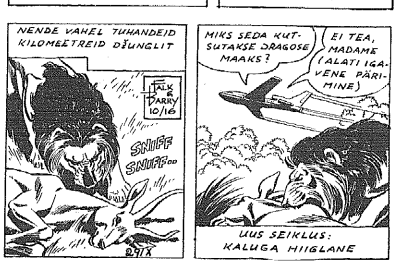

Televisioonprogramm

TV Lördag

LÖRDAG 5 MARS

TELEVISION 1

9.00 Cirkus Benneweis. Medv.: Diana Benneweis, trapetskonstnärerna Remo och Jenny Bizarro, den musikaliska clownen Tino Zacchini samt gruppen The Flying Attilio Jarz.
Suomenkielistä ohjelmat:
Finskspråkiga program:

9.30 Tapahtumia. Aktuellt för finskspråkiga.

10.00—11.45 Yhden miehen sota. Enmanskriget. Finländsk långfilm från 1973.
I rollerna: Eero Rinne, Tuula Nyman och Tauno Hautaniemi. Textat på svenska.

14.50 Por favor 3.

15.20 On we go. 6. Albert.

15.30 Tipsextra. Allehanda sport och dagens engelska ligamatch. Programledare: Fredrik Belfrage. Kommentator: Bo Hansson. Göteborg.

17.55 Helgmålsbön. Från Kinna kyrka i Västergötland.

18.00 TV-nytt och väder.

18.05 Aktuellt i veckan. Textat.

18.30 Hundar har också nerver. Parfymerade bad, eleganta kläder, smycken, festmåltider och p-piller. Allt vill somliga husdjursägare ösa över sina skyddslingar. Andra lämnar dem ensamma i en tom våning dag efter dag. Och antalet neurotiska husdjur ökar i takt med vårt välstånd. Om vårt behov av djurpsykologer och orsaken till det handlar den här tyska filmen.

19.00 Göra grafik II: Lage Lindell. Vi får möta konstnären och människan Lage Lindell i en sjöbod på Gotland. Ur landskapet har han hämtat motivet till det silkscreentryck som växer fram i denna film av Jerry Stevens.

19.30 Kika digga ding. "Blås". Storbandsmusik med Daniel Lopez' Percussions Brass. Och när Daniel från Argentina leder sin orkester av ungdomar i olika åldrar då är det verkligen tryck. Så får vi också möta Petter von Västervik, en mycket musikalisk ung man, som gör egna arr. och spelar en mängd olika blecksblåsinstrument.

20.00 Konståkning: VM — Tokio. Herrarnas fria. Bengt Grive.

21.00 Aktuellt och väder.

21.30 TV-nytt.

21.35 Månadens väder — Curry Mellin. Bonderaktiken, folktron, naturens tecken, är kvällens tema. Norrköping.

21.50—22.40 Fader Brown. 6. Mannen med två skägg.
Fader Brown är ute på landet som gäst hos en gammal vän, som är lantbrukare och biodlare. Han får även träffa andra av traktens invånare, bland dem en ung man som av sina föräldrar uppfostrats till s k gentleman.
I rollerna: Kenneth More, Bill Meynard, Megs Jenkins, Anthony Allen, Fabia Drake m fl.

TELEVISION 2

13.00 Här kommer "en annan"... Textad repris.

14.00 Invandrardags — Geia saa. Textat på svenska.

14.25 ca Gregoris Bithikotsis sjunger.

15.25 Pressläktaren. Ett gruppsamtal från observationsplats om svensk politik. Repris från 1/3.

16.00 Tackling — daghem för alla barn. Repris.

16.30 En ny bok. Textad repris.

16.55 Resan från jorden. Textad repris.

17.25 TV-nytt och väder.

17.30 På en liten smutsig bakgård. . . i de saligas kvarter ska vi spela du och jag ett kort minut.
Medv.: Lena Nyman, Margareta Kjellberg, Lasse Göransson, Sid Jansson, Ewert Ljusberg, Bengt Sändh, Carl-Axel Elfving. Gårdsband: Cave Stompers.

18.00 Lördags — om fritiden.

18.30 Cirkus genom kameraögat.

19.15 "Barbershop Harmony time". Det första svenskproducerade TV-programmet med Barbershopsång.

19.30 Rapport med väder.

20..0 Jerry Williams alias Erik Fernström. Jerry Williams, 34 år, rocksångare — vem är han?

20.45 Jag ser vad jag hör. En äldring betraktar livet i en jugoslavisk by från sin parkbänk. Han ser inte längre så bra, men han hör.

21.00 Tystnaden. Svensk långfilm från 1962.

22.35 TV-nytt och väder.

22.40—23.10 Wodehouse har ordet. 2. Några vilsamma dagar för Mr Potter.

TV Söndag

SÖNDAG 6 MARS

TELEVISION 1

8.30—9.00 Por favor 3.
Suomenkielistä ohjelmat:
Finskspråkiga program:

10.45 Päivänpannu ja Sämpylä. Med Päivi Paunu och Sämpy Laine underhåller.

11.10 Armi Ratia. Porträtt: Armi Ratia — internationellt bekant som kvinnan bakom Marimekko, enligt egen definition "gårdfarihandlare, uppkäftig käring och karelsk kosmopolit". Textat på svenska.

11.45—12.05 Invandrarnytt. Nyheter på finska.

12.20 Nyheter på serbo-kroatiska.

12.55 Nyheter på turkiska.

13.30—14.05 Nyheter på grekiska.

16.10 Arvingarna. 8. Frontalkrockar. Repris.

16.50 Tusentals solar. En mångprisbelönad kortfilm om energin i kök och -slång samhället.

20.00 Ett landskap i England. 4. November 1932 — april 1933: Tid att leva, tid att dö.

20.50 Konstverk berättar: Krigets elände. Om bönders och soldatser pina, förtvivlan och förnedring under 30-åriga kriget. Dokumentära bilder av 1600-talsgrafikern Jacques Callot sammanställda av Björn Kullander.

21.00 Aktuellt och väder.

21.30 TV-nytt.

21.35—21.45 Söndagskväll med budstickaren Marcel Sirander D. M. Göteborg.

TELEVISION 2

7.20—8.15 ca Skidor: Vasaloppet. Direktsändning från starten i Sälen. Sven Plex Petersson.

9.25 Bättre bilder. Textat.

9.45 Skidor: Vasaloppet. Direktsändning från Evertsberg med en lägesrapport. Sven Plex Petersson.

10.20 ca Privet 2.

10.40 ca Föräkoleprogram: Om — Kinas målande bönder.

11.00—13.00 ca Skidor: Vasaloppet. Direktsändning från målet i Mora. Sven Plex Petersson.

14.55 Rallare. Svensk långfilm från 1947.

16.40 Skidor: Vasaloppet. Direktsändning från målet i Mora. Sven Plex Petersson.

16.55 Stäm gitarren.

17.00 Spela gitarr med ulf G. Åhslund.

17.25 TV-nytt och väder.

17.30 Barnens bio.

18.00 "Vi är kampens blommor". Barn i Guinea-Bissau. Del 2. Mustafa och hans kamrater.

18.30 Berättelse från kriget. Island svarar för ett avsnitt skrivet av Stefan Jullusson.

19.00 Lamning på Alvaret. Snö och fåk kan göra sig påmind in i april. Det är då som utegångsfåren på Öland lammar. På ett dramatiskt sätt kan ett oväder med snö och kyla skapa en ogästvänlig värld för de nyfödda lammen. Ett program av Rolf Nilsson. Växjö.

19.20 Modern femkamp. Polsk kortfilm om träning och tävling i en av de mest mångsidiga och krävande OS-grnarna.

19.30 Rapport med väder.

20.00 Vem vet var? Frågelek i geografin med Pekka Langer och Carl-Uno Sjöblom.

20.30 Sportspegeln.

21.00 Samhällsfarlig: "Mini" Cooper, 11 år. Kan en 11-åring vara så farlig att man inte kan ha honom i samhället?

21.50 Vårat lag av Colin Welland. Del 6. Besök i London.

22.35—22.40 TV-nytt och väder.

TV Måndag

MÅNDAG 7 MARS

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00—9.10 Switch on 23, åk 3.
9.20—9.40 Sverige i närbild, åk 4. 4. Vi ses på lördag.
9.45—10.05 I Australien, åk 6. 1. Destination Australien.
12.00—12.10 Kalle Kazoo och Co., åk 1—3. 2. Kalles kalas.
12.20—12.40 Jeunes français d'aujourd'hui.
12.45—13.05 Vårdkunskap: Rehabilitering.
13.10—13.30 Naturvetenskapligt magasin II:2.
15.00 Sportlovsfilm: Pojken och fågeln.
15.20—16.10 ca Mer än du nånsin tål. En dokumentärfilm om ett gäng ungdomar med olika bakgrund och svårigheter på det psykosociala planet som tillsammans gör en farlig bergsklättring.
16.30 Halvfem: Herr Barbalander. Hemliga länder, hemliga folk.
17.00—17.15 Språka — idag på finska. Pikkusilli löytää hunajasienet. När igelkottungen hittade honungssvamparna.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Golden Hill. 4. Mot den gyllene storstaden.
18.30 Sveriges magasin.
19.30 Sven Danell — ett porträtt. Förre biskopen Sven Danell berättar minnen från sitt liv och sitt stift. Örebro.
20.00 Lära för livet. Serie av Carin Mannheimer. 4. Eva och Camilla. Regi: Carin Mannheimer.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.15 Schubert på verandan.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Barbapapa.
17.35 Fem små myror är fler än fyra elefanter med Magnus, Brasse, Eva.
17.45—18.00 Det susar i säven. Håkan Serner läser ur Kenneth Grahames bok. 1. Vid floden.
18.10 Privet 2.
18.30 Familjen Ashton. 43. Tjockare än vatten.
19.20—19.30 Regionala nyheter. Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 En gök i boet. Göken lägger ju som bekant sina ägg i andra fåglars hon. I den här filmen är det ett rörsångarpar som får den mycket ansträngande uppgiften att ta hand om en gökunge. Filmen har tagit sju år att spela in.
20.50 Den termiska dockan. En dansk kortfilm om en robots okända känsloliv.
21.00 Vem bor i Fittja? Textat.
21.45 Anslagstavlan.
21.50 TV-nytt och väder.
21.55—23.50 Giordano Bruno. Italien k långfilm från 1973.

TV Tisdag

TISDAG 8 MARS

TELEVISION 1

TISDAG 8 MARS
TELEVISION 2
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Barbapapa.
17.35 Fem små myror är fler än fyra elefanter.
17.45 Det susar i säven. 2. Nya även-tyr vid stranden.
18.00 Kontakt med tecken. Textat.
18.25 Örnarnas fall. 8. Utnämningen.
19.20—19.30 Regionala nyheter. Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Olle Blom — reporter. Del 2: "Fall på eget grepp".
20.30 Då går vi till Maxim. Stumfilmer från den gamla kvartersbiografen. Torsten Jungstedt.
21.00 Bakom rubrikerna. Bara på en söndag... Om ett samarbete i tidningsväriden mellan arbetare och bönder. Reportage av Marianne Söderberg och Christoffer Barnekow. Malmö.
21.35 Kvällsöppet med TV-nytt och väder. Programledare: Pelle Bergendahl. Göteborg.

TELEVISION 2

Skol-TV:
9.00—9.15 Here we come, åk 4. 2. Walking and walking.
9.20—9.35 Förskoleprogram: Om — Laban och Labolina.
Skol-TV
10.00—10.10 Switch on 22, åk 3.
10.15—10.30 Svea med väskan 3, åk 1—3.
10.35—10.45 On we go. 6. Albert.
Skol-TV
12.00—12.40 Come and see us, åk 6. 2. Where's Captain.
12.45—13.05 Hur mår jag? åk 6. 3. Peter och hans farsa.
13.10—13.30 Over graenserne, åk 7—9.
13.35—13.55 Port of secrets, åk 9. 2. The eleventh room.
14.00—14.15 Förskoleprogram: Om — Laban och Labolina.
15.00—16.00 Sportlovsfilm: Lika som bär.
16.30 Halvfem: Tisdagskul med teckenspråk.
17.00—17.15 Språka — idag på turkiska.
Idag får vi träffa Celal och hans familj.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Bokbiten om fantasi och saga — Ulf Schenkmanis. Karlstad.
18.30 Sveriges magasin.
19.30 Alberto Giacometti. Ett filmporträtt av den schweiziskfödde skulptören, nu aktuell genom vårens utställning på Moderna Museet i Stockholm. Programmet bygger på en intervju som gjordes strax före Giacomettis död 1966.
20.20 Uppdraget. Värdar: Karin Falck och Runo Edström.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—23.20 Mamma Küsters himmelsfärd. Västtysk långfilm från 1975.